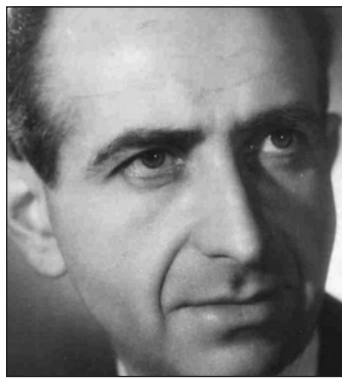

**EVENIMENT
DISCOGRAFIC:
CEDIPE SUB
BAGHETA LUI
CHARLES
BRÜCK ÎN
MAI 1955**

PAGINA 6

**BOGDAN THEODOR
OLTEANU:
„ÎN ROMÂNIA,
BĂRBAȚII AU ROLUL
PRINCIPAL CHIAR ȘI
ÎN FILMELE ÎN CARE
FEMEIA E PRIMA
PE AFIȘ”**

PAGINILE 8-9

**AFTERHILLS, DINCOLO
DE ORGOLII ȘI DISCUȚII
PROVINCIALE**

Afterhills-ul ieșean a reușit anul acesta să devină un reper de luat în seamă la nivel național în calendarul general de evenimente. **PAGINA 13**

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE SÂMBĂTA // WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XIV ▶ NR. 609 ▶ 9 – 15 IUNIE 2018 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

MIHAI MITRICĂ, DIRECTOR EXECUTIV AL ASOCIAȚIEI EDITORILOR DIN ROMÂNIA:

**„LIPSA BANILOR E O FALSĂ PROBLEMĂ.
CRESC TOATE INDUSTRIILE,
MAI PUȚIN CEA A CĂRȚII”**

PAGINILE 2-3

MIHAI MITRICĂ, DIRECTOR EXECUTIV AL ASOCIAȚIEI EDITORILOR DIN ROMÂNIA:

„Lipsa banilor e o falsă problemă. Cresc toate industriile, mai puțin cea a cărții”

Pe 3 iunie s-a încheiat la București cea de-a XIII-a ediție a Salonului Internațional de Carte Bookfest, organizat de Asociația Editorilor din România, unul dintre cele două momente-pivot ale industriei de carte de la noi, dar și dintre rarele momente în care se realizează interacțiunea firească între editori, autori și cumpărători. Anul acesta, grație mutării locului de desfășurare a Bookfest, din vetustele

C-uri ale Romexpo într-unul din noile pavilioane expoziționale (B2), atmosfera de mare sărbătoare a cărții a fost mai pregnantă, în special pentru angajații din industria editorială, dacă nu și pentru publicul cititor (interesat în continuare de prețurile reduse – și față de prețurile de la raft, din librării, cărțile chiar pot fi achiziționate la sume mult mai mici).

Toate editurile mari au dorit să se fie la înălțime în noul spațiu ocupat de Bookfest și au investit mai mult decât în anii precedenți în standuri, desfășurate pe alocuri pe suprafețe impresionante. Oferta de carte a fost, ca de obicei, copleșitoare în raport cu situația economică a industriei în ansamblu și forța economică a cumpărătorului devotat cărților. Doar devotamentul și priceperea unor editori pasionați și dragostea pentru lectură a unui grup tot mai restrâns de români nu condamnă la dispariție industria cărții de la noi, aflată la coada clasamentului Uniunii Europene. În vreme ce forurile economice ne atenționează cu privire la „supraîncălzirea” economiei, iar statisticile ne arată o explozie a consumului, pe piața cărții nu „duduie” nimic.

INTERVIU REALIZAT DE
GEORGE ONOFREI

Ediția de anul acesta a fost definită încă de dinainte de deschiderea oficială drept „cea mai mare din istorie”. Ce anume a determinat amploarea Salonului de Carte din acest an?

În 2006, Târgul de Carte Bookarest a rămas în istorie și în locul său a apărut Salonul de Carte Bookfest, o naștere tumultuoasă, nu foarte ușoară, dar care s-a dovedit de bun augur pentru întreaga piață de carte. După 12 ediții, Bookfest s-a mutat în 2018, fără aproape nici un scrâșnet, într-o hală nouă, impresionantă din multe puncte de vedere. Suprafața de circa 15.500 mp a pavilionului B2, dar și dimensiunile

standurilor rezervate de editori ne-au făcut să promovăm acest Bookfest drept „cel mai mare din istorie”. Din istoria Bookfest, firește, pentru că nu avem ambiția să ne comparăm decât cu noi înșine și să încercăm să fim mai buni în fiecare an.

Editurile se pregătesc de Bookfest ca de o mare sărbătoare. Cât de mulțumiți sunteți de reacția și de participarea publicului? Ziua liberă, 1 iunie, s-a dovedit a fi un avantaj sau un dezavantaj?

Bookfest este etimologic chiar sărbătoarea cărții, și de aceea mă

bucur să confirm că așa este, editorii se pregătesc de fiecare ediție ca de o întâlnire așteptată îndelung cu niște oameni dragi. Pentru că publicul așteptat la Bookfest este ca un prieten pe care-l revezi după un an ca să-i arăți ce-ai mai făcut, să-l întrebi ce mai face și să-i oferi o picătură sau două de bucurie din ceea ce ai tu la dispoziție.

Iar cartea este tocmai liantul acestei legături. Am rămas atât de puțini interesați de carte în România, încât e cu adevărat o sărbătoare când ne vedem față către față.

Bookfest a fost mai prezent în acest an din punctul de vedere al comunicării în social media. Ați simțit impactul acestei investiții suplimentare în numărul participanților? Ce strategie veți adopta pe viitor?

Mutarea într-un spațiu nou, chiar dacă eram convinși că va fi benefică și pentru vizitatori, și pentru expozați, trebuia comunicată ca atare, pentru ca tranziția să fie cât mai lină. Eu sunt optimist și cred că Bookfestului îi stă mai bine în pavilionul B2 decât în oricare dintre celelalte spații. De fapt, editorii arată în pavilionul B2 ca actori

ai unei industrii la standarde occidentale, cum și sunt, de altfel. Marea noastră problemă este că sunt prea puțini oameni în România cărora aceste frumuseți le stârnesc o curiozitate sănătoasă și care apreciază astfel de eforturi. Cu un milion de români care cumpără cărți nu poți să construiești decât o mică parte din viitorul de care țara asta are nevoie.

Bookfestul de vară, de la București, este doar punctul culminant al saloanelor de carte pe care le organizează AER în marile orașe. De la an la an, care

sunt orașele cu cea mai bună evoluție în calendarul Bookfest?

Bookfest la București este pivotul în jurul căruia gravitează edițiile din Timișoara, Chișinău, Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Iași și Brașov (le-am așezat în ordinea cronologică din 2018). Timișoara a fost prima ediție locală, primul Bookfest pe care l-am organizat și am încă nostalgia acelui început care a dat încredere editorilor să meargă alături de Bookfest în toate celelalte orașe. Fiecare ediție Bookfest are parteneri solizi din zona administrativă și academică, pentru că în lipsa lor e imposibil să mergi pe un drum atât de anevoios cum este cel care duce cartea de la editor la public.

În anul centenar, la Bookfest au venit, în sfârșit, americanii. Ce impact are de la un an la altul conceptul de țară invitată? Cum a modificat filosofia Bookfest includerea unei țări invitate?

Statele Unite ale Americii erau mai demult aici, pentru că discuțiile nu au început în 2018, ci în 2016. Mă bucură simbolistica asta, dar e o coincidență fericită și e semnul că vrem să aducem în fața publicului coordonatele unor piețe solide de carte. Fiind cea mai mică piață de carte pe cap de locuitor din întreaga Uniune Europeană, am avut ce să învățăm de la oricare dintre invitații de onoare ai Bookfest. Statele Unite ale Americii vor fi, în

mod fericit spun eu, urmate de Marea Britanie, care va fi în 2019 invitatul de onoare Bookfest. Este un alt an cu semnificații profunde pentru noi toți, dar pentru Marea Britanie și pentru Uniunea Europeană în special.

Din cauza problemelor legate de distribuția de carte, târgurile și saloanele de carte din România, cum este și cazul Bookfest, continuă să fie axate pe vânzare, pe retail, este nevoia pe care o au editurile în primul rând și motivul principal pentru care, iată, investesc în standuri generoase (ne referim, desigur, la editurile mari, care au contractat anul acesta spații de sute de metri pătrați). Când vom avea în România un salon de carte unde accentul să fie pus pe evenimente, interacțiunea între editori, pe întâlniri profesionale?

Eu cred că deja Bookfest s-a remarcat ca eveniment complex, în care partea de marketing vine foarte aproape de cea de vânzare de carte, dacă nu o chiar depășește pe alocuri. Deocamdată România oferă prea puține șanse unui om să se întâlnească cu cartea și atunci rolul Bookfest este să suplimenteze această carență. Vom ajunge, cum și eu îmi doresc, la un eveniment îndeobște profesional atunci când statul își va face treaba și vom avea rețele de librării la nivelul întregii țări, inclusiv în mediul rural,

atunci când nu vor mai exista orașe sau chiar județe fără librării, atunci când educația va fi cu adevărat prioritate națională (deocamdată este, din punctul de vedere al editorilor, risc la adresa siguranței naționale) etc.

Nu în ultimul rând: când își va permite industria cărții din România, prin AER eventual, un studiu relevant privind consumul de carte de la noi?

Întrebarea este foarte bine pusă: studiul există. Relevanța lor este cea care lasă de dorit. Plătim cu toții, prin impozitele noastre, o instituție care poartă frumosul nume de Institut pentru Cercetare și Formare în Cultură. Ea este în subordinea Ministerului Culturii și produce, între altele, Barometrele de Consum Cultural. După cum le arată și numele, aceste barometre sunt (cel puțin în partea de cultură scrisă) adevărate exemple de meteorologie aplicată la cărți: dacă acum trei ani aflam din barometrul de consum cultural că 47% din populația României citește cel puțin o carte pe lună (stupefiantă statistică, pe care

editorii au combătut-o public la vremea respectivă) la jumătatea lunii trecute am fost anunțați că 69% din populația României nu a citit nici o carte în ultimul an. Curat murdar, cum ar zice Caragiale! AER își propune de multă vreme un studiu privind piața de carte, dar deocamdată resursele financiare pe care le presupune realizarea unui document serios sunt încă undeva în ceața viitorului.

Învățarea mecanică, descurajarea spiritului critic, lipsa oricărei inițiative privind lectura la nivel guvernamental – toate acestea par să micșorează anual baza de cititori. În mod paradoxal, cei mai fideli și mai dedicați cititori par să fie lipsiți de resursele materiale necesare de a-și achiziționa câte cărți și-ar dori, în vreme ce românii cu venituri medii și mari nu mai plasează cartea în centrul preocupărilor de timp liber. Cum ieșim din acest impas?

Este o falsă problemă lipsa resurselor materiale. Pentru că ea nu se aplică altor categorii de bunuri și servicii achiziționate. Cresc, în

medie, cam toate industriile, de la cea de țigări, la cea de bere și cea cosmetică și până la comerțul cu flori. Pentru toate, populația României are bani. Dar pentru carte, nu. Cărțile în România, la un preț mediu de 7-8 euro, nu sunt mai scumpe decât în altă parte. Ci sunt mult mai ieftine. Dar cetățenii acestei țări, în marea lor majoritate, nu sunt educați să aibă o carte nouă în casă din când în când. Pe care să o și citească. Suntem, dimpotrivă, „educați” să fugim de pericolul ca, atunci când deschidem o carte și ne place ce găsim înăuntru, să dăm buzna în vreo librărie și să ne pierdem cumpătul mai cumpărând încă una sau două. Acest gen de adicție este foarte bine ținut sub control, cu „ajutorul” politicilor educaționale, al responsabililor din domeniu și, cu regret o spun, a multora dintre angajații sistemului de învățământ. Avem alte priorități, noi – ca societate. Cartea este probabil pe ultimul loc în lista de treburi pe care le avem de rezolvat în această viață. Deși ar trebui să fie printre primele. Pentru că interacțiunea cu cartea face diferența dintre a exista și a trăi. **SDC**

Cele mai vândute titluri ale Editurii Polirom la Bookfest 2018

TOP 10 POLIROM LA BOOKFEST 2018/ NON-FICTION

1. *Sapiens. Scurtă istorie a omenirii*, de Yuval Noah Harari
2. *Homo deus. Scurtă istorie a viitorului*, de Yuval Noah Harari
3. *Istoria lumii. Din preistorie până în prezent*, de J.M. Roberts, Arne Odd Westad
4. *Forța civică a femeilor*, de Andreea Paul (coordonatoare)
5. *Imperiul. Cum a creat Marea Britanie lumea modernă*, de Niall Ferguson
6. *Regele, comuniștii și Coroana*, de Alexandru Muraru, Andrei Muraru (coordonatori)
7. *Etnogeneză și țuică*, de Vintilă Mihăilescu
8. *Moștenitorii Securității*, de Marius Oprea
9. *Șapte ani în Provence*, de Ioan T. Morar
10. *Miturile Greciei antice*, Robert Graves, și *Cașavencii și tribul lor*, de Eugen Istodor

TOP 10 POLIROM LA BOOKFEST 2018/ FICTION

1. *Labirintul spiritelor*, de Carlos Ruiz Zafon
2. *Uciderea Comandorului, I. O idee își face apariția*, de Haruki Murakami
3. *Marele Experiment*, de Jeffrey Eugenides
4. *Ultimele zile ale Occidentului*, de Matei Vișniec
5. *Cele trei fiice ale Evei*, de Elif Shafak

6. *Războiul solomonarilor*, de Moni Stănilă
7. *Cântec pentru cei neîngropați*, de Jesmyn Ward
8. *De veghe în lanul de secară*, de J.D. Salinger, și *Ferma animalelor*, de George Orwell
9. *Efectul fluturului*, de Doina Jela
10. *Ciudata și înduioșătoarea viață a lui Priță Barsacu*, de Iulian Bocai, câștigătorul Concursului de Debut al Editurii Polirom, ediția 2018 **SDC**

Scrisoare către Sayaka Murata

Cartea *Femeia minimarket* (traducere din limba japoneză de Iolanda Prodan) a fost publicată la Editura Polirom în anul 2018.

Dragă Sayaka Murata, abia acum v-am citit o carte. Știți, durează ceva până ajunge literatura tocmai din Japonia la noi, în Europa de Est.

Știu că toate cărțile pe care le scrieți obțin premii foarte importante. Mărturisesc, însă, că amănuntul nu mă impresionează absolut deloc, știind cât de subiective și de greșite sunt îndebște ierarhiile, așa că dimpotrivă – mă feresc, cât pot, de premianți (și prea rar greșesc). *Femeia minimarket*, însă, am citit-o și am citit-o fără pauză. Am surâs și am râs, chiar și când, poate, nu se cuvenea.

Deși tristă, povestea lui Keiko Furukura este foarte frumoasă. Este frumoasă, mai ales că este adevărată. Sigur, sigur undeva în Japonia trăiește această femeie de treizeci și șase de ani, neintegrată social, care muncește cu

jumătate de normă la un minimarket de lângă o stație de metrou, nemăritată, ba chiar și virgină. Sigur că societatea, stupidă cum sunt toate societățile, caută să o vindece și să o facă normală, adică să o bage în turmă.

Sigur că domnișoara Furukura este nu doar feciorelnică, ci și foarte obosită, trecându-și zilele fără mari speranțe în suburbia ei, supraviețuind prin gesturi mecanice, visând noaptea că a uitat să pună prețul pe pungile cu produse alimentare.

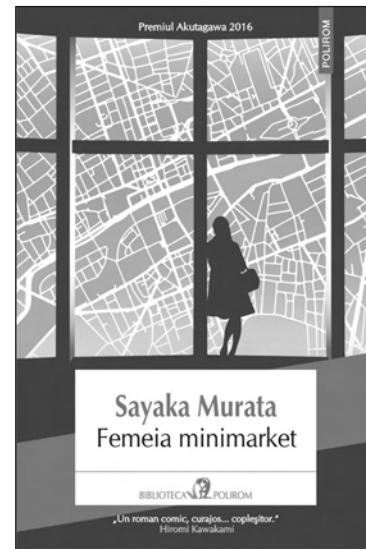
Sayaka Murata, am surâs și am râs citindu-vă, pentru că în cultura în care m-am întâmplat toate problemele domnișoarei Furukura n-ar putea să existe. Aici, la noi, nu găsești oameni care să se ostenească la serviciu până la epuizare. Aici, la noi, ne-am cam pierdut până și fecioarele.

Sayaka Murata, cartea dumneavoastră este o splendidă critică adusă îngustimii minții oamenilor care trăiesc astăzi în

Japonia, ceea ce aici, la noi, sună un pic fantastic, pentru că noi admirăm societatea japoneză, care are tot ce nouă ne lipsește: disciplină, rigoare, ordine, seriozitate. Sigur, toate acestea pot da și efecte adverse – cum ar fi nefericirea omenească.

Dar aici, la noi, suntem învățați cu nefericirea omenească din celelalte motive (călcarea regulilor, apetit pentru fărădelege, lipsa de onestitate, harababura, treacă-meargă, merge-și-așa, expresie probabil intraductibilă în japoneză). Și nici compasiunea nu e punctul nostru forte. V-o spun deschis: nu cred că o să găsiți empatie pentru Keiko Furukura la noi în țară (cu atât mai puțin pentru Shiraha, fostul ei coleg de muncă, un misogin și un porc, în care biata fată își lasă toată nădejdea pentru întemeierea unui cuplu obligatoriu).

Acestea sunt datele lumilor în care ne învățăm. Dar dincolo de ele este literatura, dincolo de ele este

ficțiunea care ne ajută să împlânzim realitatea și să o facem îndurabilă.

Iar în literatură, Sayaka Murata, ajungeți foarte departe. Nimic nu vă lipsește: aveți povestea, aveți stilul, aveți imaginile pe care nu le mai uitați niciodată.

Și dacă sunteți curioasă cu ce am rămas din *Femeia minimarket*, ce iau cu mine pentru totdeauna, o

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

să vă răspund că iau mica pasăre pe care Keiko Furukura, copilă fiind, a găsit-o într-o zi în parc fără viață.

Iau clipa aceea când toți copiii boceau și se dădeau de ceasul morții, iar mamele lor îi învățau că se cuvine să sufere și singură Keiko Furukura voia să ia pasărea acasă și să facă din ea o friptură pentru tatăl său, mare iubitor de carne de pui. Singură Keiko Furukura vedea impostura oamenilor, fie ei și copiii, care plângeau moartea păsării și îi acopereau mormântul proaspăt săpat cu cadavrele florilor smulse din rădăcină.

Și de aceea v-am scris, Sayaka Murata, să vă mulțumesc pentru această literatură în care căutați, atât de brutal și atât de cinstit, adevărul. **SDC**

Din vecinătate

1.

Mi-am luat o sticlă de apă din frigider și am tăiat-o la „Șotron. Festivalul copilăriei”.

În autobuz era cald-cald, îngheșuală, îmi făceam loc cu greu să scot sticla din rucsac și să tot beau din ea. Și-mi părea că se uită cam ciudat la mine cei din jur. Oricum, am băut-o pe toată. La coborâre am observat pe sticlă o etichetă mare, cu un sfânt pe ea: „Agheasmă de la Sihăstria Putnei... Această apă s-a dovedit a fi purtătoare de har”.

2.

În timp ce întindeam rufe pe sârmă, am aflat de la noul vecin – ăla care își face casă imensă în spate, om de treabă, despre care am mai povestit: „Vai, da' noi suntem așa cumiți!” – că unul dintre

vechii vecini n-ar fi așa de treabă, cum credeam eu.

– Nu ne-a lăsat să construim casa mai lângă gardul lui, să avem și noi mai multă curte la drum... Dacă știam că sunteți așa bun, vă rugam pe dumneavoastră. Dar n-am știut, n-am îndrăznit... Știți ce face vecinul nostru? Oprește mașinile străine de pe strada dumneavoastră și îi întrebă pe șoferi ce căută pe drumul lui... L-am văzut cu ochii mei!

3.

Despre lumile paralele în care trăim. Locuiesc – și acum realizez asta – fix de treizeci de ani în Iași. Oraș pe care îl iubesc sincer și despre care aveam impresia că îl cunosc. După vreo cinci ani de trăit aici, dacă stăteam jumătate de oră undeva prin zona centrală, mă întâlneam cu măcar doi-trei cunoscuți. După zece ani, un sfert

FLORIN LĂZĂRESCU

ÎNTÂMPLĂRI
ȘI PERSONAJE

de oră, cu același efect. După douăzeci, oriunde merg, pe jos sau cu bicicleta, în cinci minute văd măcar o față cunoscută. La orice eveniment public – nu la unul cu tentă cât de cât culturală, nu lectură publică, nu spectacol de teatru – recunosc peste cincizeci de persoane din audiență.

Am fost cu bicicleta la Festivalul Afterhills. Pe un câmp de câteva hectare, erau trei-patru mii de oameni. Cumva un festival românesc al berii, mai cu ștaif, multiplicat la maximum, cu prețuri multiplicat la maximum (dacă acolo au fost două sute de mii de oameni, cum s-a declarat, înseamnă că la Forța Zu au fost măcar cinci milioane ©).

Bere, șaorme, cârnați, clătite, corțulețe cu branduri românești și cozi la superoferte, scene cu muzică de lift sau radio automobil, *stand-up comedy* de duzină. La un moment dat a plouat. Câmpul s-a transformat în noroi. Miile de participanți umblau de colo colo – mai o șaormă, o bere, un cârnat, mai un „toată lumea mănutele sus!” –, ca o găină fără cap, dar principala lor grija era să-și curețe papucii de noroi, acolo unde dădeau peste un petec de iarbă. Am ieșit.

Pe drumul de vreun kilometru până la asfalt, mergând în contrasens cu bicicleta, veneau puhoai de oameni. Cu miile, nu exagerez. Toți în haine de fițe, vioși, cu sentimentul ca participă la ceva important, călcând pe drumul proaspăt plouat, prin noroi până la glezne. Nu exagerez. Un sfert de oră mi-a luat să-mi spăl cât de cât bicicleta și papucii într-o baltă de la Carrefour.

Nu mă mir deloc de ce-ar plăti cineva aproape o sută de euro ca să participe la așa ceva. E problema lor, distracția lor, treaba lor. Mă mir doar că timp de vreo

două ore, în care m-am plimbat de curiozitate încontinuu, n-am recunoscut absolut nici un om.

4.

Azi noapte un melc mi-a mâncat un fir de busuioc roșu abia plantat. Apoi a fugit. Mi-am dat seama după urme.

5.

Una dintre bucuriile de duminică dimineată e să mă trezesc, să beau zen o cafea puternică și să fumez o țigară, să frunzăresc vreo jumătate de oră netul, apoi să mă culc din nou și să dorm vreo două ore. Cum așa face în fiecare zi, dacă așa fi bogat.

6.

Eu tot plantez chestii – iarbă, flori, legume, copăcei – le îngrijesc, le ud zilnic, dar abia în seara asta m-am luminat: curtea mea e, de fapt, o crescătorie de melci și de greieri, care nu fac altceva decât să mă folosească să-și prolifereze specia. **SDC**

Herta Müller și Uniunea Scriitorilor (VI)

Săptămâna trecută, într-o analiză cam prea mundană pentru lumea atât de spiritualizată a literaturii, arătam că există o nepotrivire între ce li se cere și ce li se oferă membrilor Uniunii Scriitorilor din România care trăiesc în străinătate. Mă gândeam mai ales la scriitorii exilați sau emigrați în perioada comunistă, iar Herta Müller e doar un exemplu – e drept, unul sonor, reprezentativ, deci imposibil de trecut cu vederea.

Spuneam, așadar, că pe de o parte scriitorii din afara României trebuie să plătească o cotizație (modică, în lei) pentru a rămâne membrii USR cu drepturi depline, dar pe de altă parte asta nu le asigură drepturi depline decât dacă trăiesc în România. E un *catch-22* clasic, care îi transformă pe membrii USR din străinătate într-un fel de plătitori onorifici: trebuie să dea banii, restul îi privește. Dacă vor să participe la activitățile Uniunii, să

voteze, să mănânce un sandwich la o lansare, trebuie să vină în România. Sigur, pe cheltuiala lor, că oricum se descurcă mai bine decât bietul scriitor român, sărac și necitit.

Aici ceva scârțâie. Nu e în regulă. La îndatoriri egale, drepturile ar trebui să fie tot egale, indiferent de circumstanțe. Altfel diferențierea asta îmi amintește de cea din anii comunismului – și un pic după aceea –, când pe la hoteluri, muzee ori stațiuni existau două standarde de preț diferite, unul pentru „ai noștri” și altul pentru străini. Însă e la fel de adevărat și că Uniunea Scriitorilor, o organizație profesională nu prea bogată, cu greu și-ar putea permite să susțină financiar venirea în țară a membrilor ei expatriați.

Așadar, ce e de făcut? Păi, în primul rând să acceptăm realitatea: membrii USR din străinătate, fie că își plătesc sau nu cotizația, nu vor avea niciodată drepturi depline în organizație decât

formal, pe hârtie. În realitate statutul lor e doar unul onorific. Și atunci de ce nu s-ar oficializa pur și simplu această onorabilitate – cu dublu sens, fiindcă în destule cazuri onoarea o oferă tocmai autorii în cauză, iar Uniunea Scriitorilor ar beneficia de ea? De aceea „cazul” Herta Müller a stârnit atâtă valvă. E, până la urmă, o problemă de imagine, pe care cineva, la nivelul conducerii USR, nu a evaluat-o corect sau a cântărit lucrurile cu o balanță șchioapă. Oriunde în lume o instituție, o asociație, o organizație de orice fel își construiește o imagine de prestigiu și se îngrijește de ea. Universitățile își cultivă legăturile cu foștii absolvenți, în special cu cei ce și-au cucerit un renume într-un domeniu sau altul, căci gloria lor se răsfrânge și asupra instituției care i-a format. Un institut de cercetare exultă când un membru (sau un fost membru) al său obține recunoaștere internațională. O asociație profesională a

scriitorilor ar trebui cu atât mai mult să se îngrijească de menținerea legăturilor cu membrii ei – foști, actuali, potențiali –, să le cultive și să le dezvolte, din aceleași considerente clare pentru oricine.

O să pun problema așa, cinic, pragmatic și un pic iezuit – și las partea sentimentală pentru săptămâna viitoare: în spațiul literaturii recunoașterea absolută a valorii este de mai bine de un secol premiul Nobel. Se pot discuta criteriile de acordare, se poate deplânge subiectivitatea juriului, se pot contrapune laureați și nedreptățiți, dar un premiu Nobel rămâne – pe bună dreptate – o culme a recunoașterii literare. Și câți laureați Nobel pentru literatură mai trăiesc astăzi în lume (am zis că o să fiu cinic)? Vreo 15-20, estimez eu. 15-20 de scriitori de top pe întreaga planetă. Câte asociații de breaslă se pot lăuda că au printre membrii lor un laureat Nobel? Cam tot atâtea,

RADU PAVEL GHEO
ROMÂNII E DEȘTEPTȚI

ba chiar mai puține. Ar fi oare chiar atât de rău dacă Uniunea Scriitorilor din România ar număra printre membrii săi un autor de o asemenea anvergură? Fiindcă, sincer vorbind, nu suntem tocmai țara cea mai însetată de literatură de pe planetă și nici prestigiul USR nu e tocmai consistent la nivel global, ba nici măcar la nivel național.

Numai că, din câte se pare, ne împiedică pârdașnică aia de cotizație, pe care laureata Nobel n-a plătit-o. Și ar mai fi de zis câteva lucruri, doar că nu mai încap aici. **SDC**

Mutările lui Iohannis

Curtea Constituțională a decis: președintele Klaus Iohannis este obligat s-o revoce pe șefa DNA Laura Kovesi.

FLORIN GHEȚU
VAGONUL CU VORBE

Putem comenta în fel și chip decizia CCR. Că e una politică, că Valer Dorneanu e omul PSD, că peste jumătate dintre judecătorii Curții joacă după le cântă cei care i-au numit. Dar președintele e obligat să respecte CCR. Altfel, va fi acuzat că încalcă prevederile Constituției. Iar PSD abia așteaptă momentul, pentru a declanșa procedurile de suspendare a președintelui. Coaliția PSD-ALDE l-ar instala rapid pe Tăriceanu la Cotroceni, iar în secunda doi actualul șef al Senatului ar semna decretul de revocare pentru șefa DNA, pentru că va avea dreptul s-o facă. Practic, ne întorcem de unde am plecat. Nici nu mai contează rezultatul referendumului. Iohannis va reveni, foarte probabil, la Cotroceni, dar va găsi o instituție goală. Ar fi doar o victorie de morală, dar strategic nu se obține mare lucru dacă se merge

la suspendare. Cel mult o reînțărare a președintelui. Plus eventual o satisfacție pentru electoratul care i-a acordat votul în 2014. Prea puțin dacă ne gândim la miza războiului declanșat de PSD în această perioadă.

Din ce am văzut până acum în comportamentul lui Iohannis, nu cred că șeful statului are dubii în privința deciziei sale. Adică va accepta verdictul CCR. Că o va face în șapte zile, în zece sau în 45 de zile rămâne de văzut. Dar nu cred că președintele va ieși să spună că nu respectă hotărârea Curții. Pentru că ar da apă la moară contestatarilor. Ar schimba termenii jocului, adică ar prelua pe moment inițiativa, dar în final verdictul ar fi același.

Mai există și varianta ca Iohannis să tragă de timp, câtă vreme în motivarea CCR nu apare vreun termen până la care președintele să semneze revocarea șefei DNA. E o copilărie. S-ar prelungi inutil războiul, iar la un moment dat PSD va apăsa butonul suspendării. Pică așadar și varianta cu tergiversarea. Cel mult poate cere răgaz pentru a studia cu atenție motivația CCR. Atât.

Cu alte cuvinte, ne îndreptăm spre momentul debarcării șefei DNA. Importantă va fi însă reacția președintelui. Dar mai ales pașii imediat următori. Dacă doar va semna revocarea și va proceda la fel cum a făcut-o în cazul numirii Vioricăi Dăncilă în postul de premier, atunci își poate lua adio de la al doilea mandat. Ne interesează mai puțin ce va face Iohannis din 2020 încolo. Dar ne interesează ce

se va întâmpla pe mai departe cu Justiția. Și ce se va întâmpla cu România în următoarele două-trei decenii. Iar Klaus Iohannis este dator cu o luptă celor peste șase milioane de oameni care l-au votat în 2014.

Aici nu mai e vorba de Kovesi, e prea puțin relevant numele actualului sau viitorului șef de la DNA. Contează doar ca instituția să funcționeze mai departe, iar procurorii să aibă independența necesară, fără nici o obstrucție politică și fără teama că ministrul Justiției, numit politic, îi va sancționa în vreun fel. Este esențial așadar ca justiția să rămână în picioare, iar procurorii să nu ajungă la cheremul politicului. Probabil că acesta este și scenariul pe care merge Cotroceniul, iar în prezent se caută soluții.

Pe de altă parte, președintele ar trebui să înțeleagă că decența are o limită și că PSD a trecut de mult linia roșie. Iar pentru asta ar trebui să joace politic. Probabil că vor trebui deschise mai

multe fronturi, inclusiv discuții pentru o nouă majoritate guvernamentală.

Dincolo de strategiile Cotroceniului, este necesară și o altă abordare a opoziției democratice. E uimitor cum puterea face trăsnaie după trăsnaie, dar scoate oamenii în stradă la mitinguri de protest, iar partidele de opoziție se scarpină în barbă.

Conferințele de presă sau comunicatele sunt utile, dar nu sunt suficiente. Ne amintim ce s-a întâmplat pe vremea CDR, când urmașul FSN călca totul în picioare. Partidele de atunci, adică PNȚCD, PNL, PER, plus asociațiile civice, organizau mitinguri de amploare în București. Era singurul mijloc de a spune NU abuzurilor și a semna că există derapaje în societatea românească.

Revenind la momentul actual, devine aproape obligatorie coalizarea partidelor democratice. Dacă nu se va întâmpla asta și vor conta mai mult funcțiile și orgoliile mărunte, atunci PSD merită să conducă măcar încă 10 ani România. Este momentul despărțirii apelor. Cine nu înțelege asta, înseamnă că e părtaș la toate mizeriile care se întâmplă sub ochii noștri. **SDC**

„Președintele ar trebui să înțeleagă că decența are o limită și că PSD a trecut de mult linia roșie.”

UN EVENIMENT DISCOGRAFIC

Œdipe sub bagheta lui Charles Brück în mai 1955

La împlinirea a cincizeci de ani de la moartea lui George Enescu, în 2005, doi buni prieteni, George Murnu și pianistul Samir Golescu, comentau critic din Statele Unite, în grupul de discuții „rec.music.classical.recordings”, o listă de recomandări ale înregistrărilor pe disc publicată de *Music Web International*. Cei doi erau, și continuă să fie, cei mai buni cunoscători români în domeniu.

Samir asculta la acea vreme versiunea ascunsă mult timp a operei *Œdipe* dirijată de Constantin Silvestri în 1958 la București (făcută publică abia în 2011 la Casa Radio). George Murnu îmi revela calitățile concertului radiofonic de la Paris, difuzat la 18 mai 1955, două săptămâni după moartea compozitorului, în care dirijorul de origine română Charles Brück făcuse să renască *Œdipe*-ul enescian, nemaicântat de la premiera sa din 1936. Grație lor ascultam pentru prima dată atunci banda de concert care circula printre colecționari. După multe decenii, în sfârșit, concertul lui Charles Brück a apărut anul acesta pe disc la casa franceză Malibran (MR 895) și, lăsând deoparte tăieturile, este o ocazie de a asculta o versiune aproape de perfecțiune.

În 1955, reluarea operei lui Enescu, omagiu ce îi era adus de Serviciul emisiunilor lirice ale radioului național francez, a stârnit multe comentarii, unele cunoscute și criticilor români. Se distingea cel al lui René Dumenil, care își

exprima „regretul că un asemenea efort, ce a condus la o reușită atât de completă, să nu aibă decât un rezultat efemer. E lamentabil să dai o singură dată o operă pe care toată lumea este de acord să o califică drept grandioasă”. Pentru Dumenil se putea vorbi „doar despre măreția, noblețea și perfecțiunea unei opere care nu numai că face onoare poetului și muzicianului ce au compus-o, dar și epocii în care a putut fi realizată”. Cu aceeași ocazie, Bernard Gavoty îi omagia pe dirijorul Charles Brück pentru felul „nobil și cu pasiune” în care a condus muzicienii.

Despre Enescu, *Œdipe* și Charles Brück scria și compatriotul lor Antoine Goléa în numărul din iunie al celebrei reviste „Esprit”. *Mort d'un musicien* era titlul în spatele căruia se putea citi un text încărcat de durere despre soarta lui Bartók și a lui Enescu.

Cel dintâi, cu zece ani mai devreme, murise „într-o cameră de hotel, victima unei crize de anemie pernicioasă, consecință a privațiunilor îndurate timp de ani de zile. Să o spunem pe limba noastră: murise din cauza foamei”. Enescu murise și el „într-o cameră de hotel, după ce fusese atins de trei atacuri succesive de paralizie în câteva luni. Murise atunci când, nemaiputând să-și exercite cea de-a doua meserie, cea de violonist, cu care își câștiga viața de doi sau trei ani, din cauza primelor atingeri ale răului, nu mai trăia

VICTOR ESKENASY

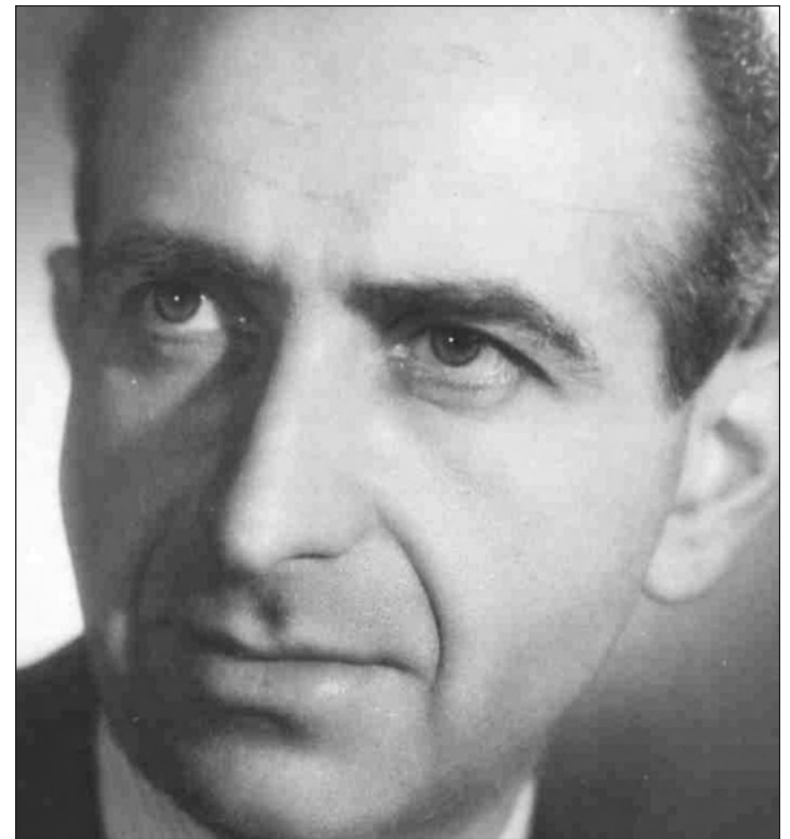
SCRISOARE PENTRU
MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată.”
(Hermann Scherchen)

decât din donații care veneau mai ales din America; atunci când puținul pe care îl posedase odinioară în țara sa natală îi fusese luat, când numele său, care purtase gloria României în cele patru colțuri ale lumii, îi fusese pus la index. [...] Exilat politic, asemenea lui Bartók, fusese obligat să-și reia bastonul de pelerin la o vârstă la care alții, încununați de lauri, se așezau în fotoliile Academiei. În sfârșit, ca și Bartók, nu și-a putut asculta propriile opere în timpul vieții decât în măsura în care impresarii și secretarii asociațiilor simfonice i-au permis să le cânte sau să le dirijeze el însuși.”

Și continua: „Atunci când aceste rânduri vor fi apărut, Radioul va fi transmis, sub bagheta admirabilului Charles Brück, integral, lucrarea care este summumul lui Enescu: *Œdipe*, tragedia lirică pe un poem de Edmond Fleg, a cărei premieră a avut loc la Operă, cu un succes imens, în 1936, și care nu a mai fost reluată de atunci niciodată, deși administratorii succesivi ai casei știau cu toții că era vorba de una din rarele capodopere ale producției lirice contemporane. Trebuie să sperăm că exemplul dat de Radio va avea un efect și că vom revedea în curând această operă destinată scenei unui teatru, pentru care a fost creată”.

A mai fost nevoie de câteva decenii ca apelul lui Goléa să fie

ascultat și *Œdipe* repus în scenă la Paris, după cum a fost nevoie de peste 60 de ani ca omagiul pe care i-l adusesse Charles Brück cu o echipă formidabilă a Operei de la Paris, cu admirabilul Xavier Depraz în rolul titular, cu Geneviève Moizan ca Jocaste, cu Rita Gorr în rolul Sfinxului, cu doi dintre cântăreții angajați și la premiera din 1936 (Henri Medus și Pierre Froumenty) să apară, în sfârșit, pe disc.

Este, poate, momentul ca și dirijorul Charles Brück, veche cunoștință a lui Enescu, să fie elogiât și în România. În anii '30, când celebrul șef de orchestră Pierre Monteux decidea să deschidă o școală pentru dirijori, stimulat de cea pentru violoniști a lui Yvonne Astruc care îl avea drept cheie de boltă pe Enescu, tânărul Charles Brück avea să fie primul dintre elevi care câștiga concursul organizat de Orchestra Simfonică din Paris.

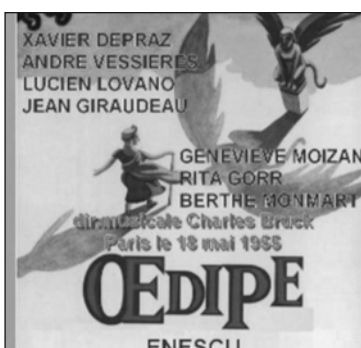
Devenea atunci, cum povestește Doris Monteux în memoriile sale *It's all in the music*, asistentul dirijorului pe care avea să-l urmeze în Statele Unite și de la care prelua și conducerea școlii sale din Maine, în 1969, pentru ultimii 27 de ani de viață.

Charles Brück, timișorean născut în mai 1911, a urmat cumva destinul marilor muzicieni români. În 1928 a plecat să urmeze studii muzicale la Viena, iar de acolo la Paris, unde după ce a obținut o diplomă în drept, s-a angajat în studiul aprofundat al muzicii, elev al lui Vlado Perlemuter (pian), Nadia Boulanger

(compoziție) și Pierre Monteux. Naturalizat francez în 1939, avea să intre în clandestinitate la începutul războiului, iar apoi se angaja în Rezistența franceză. După război, recompensat cu titlul de Ofițer al Legiunii de Onoare, avea să fie numit director al industriilor muzicale în Ministerul Industriei (1945-1948), să fie timp de câțiva ani director muzical al Cazinourilor de la Cannes și Deauville, dirijor și director muzical al Operei olandeze la Amsterdam (1950-1954), director al Orchestrei Simfonice Radio de la Strasbourg (1965-1970), dirijor permanent al Orchestrei Filarmonice a O.R.T.F (1965-1970).

Intransigent cu muzicienii din orchestră și nedispus la compromisuri, avea să fie ostracizat de francezi și să-și petreacă ultimele decenii în Statele Unite, fiind, între altele, director muzical la Hartt School a Universității Hartford, *visiting professor* la Universitatea Princeton, un mare pedagog, permanent preocupat de elevii săi (între care se află Gilbert Varga, elev și al lui Sergiu Celibidache, Hugh Wolff, Marc Minkowski) și un mare promotor al muzicii contemporane.

Discografia sa, limitată la vreo 20 de LP-uri și CD-uri, include câteva înregistrări cu valoare istorică, între care un *Orfeu și Euridice*, la Opera olandeză din Amsterdam cu Kathleen Ferrier, câteva concerte cu Leonid Kogan și, acum, neîndoielnic, *Œdipe*-ul enescian, care putea fi ascultat până acum doar în arhiva INA. **SDC**

Welcome world!

Festivalul Internațional de Teatru de la Edinburgh va etala, între 3 și 27 august, ediția cu numărul 71, sub constatarea poetică „It takes more than one language to tell a story”. E un vers din poemul *Treshhold*, scris de Jackie Kay și citit, în iulie 2016, la ședința de deschidere a parlamentului scoțian, fiind primul poem scris după ce Kay a fost declarată poet național, o versiune modernă a *makar*-ului, poziție altădată similară poetului de curte.

OLTIȚA CÎNTEC DATUL ÎN SPECTACOL

Manifestarea se va deschide cu salut oficial „Welcome world!”, un salut care include subtil descrierea internațională a acestui Festival cunoscut în toată lumea. Organizatorii zic că artiștii vin din 40 de țări, iar spectatorii din peste 80. Seara inaugurală a programat un eveniment grandios, în aer liber, care va conecta prezentul la istoria de acum un veac, de la finalul Primului Război Mondial. Spectacolul digital intitulat *Five Telegrams* este o coproducție Edinburgh International Festival, BBC Proms și 14-18 NOW: WWI Centenary Art Commissions și are în vedere faptul că 2018 este Anul Tinereții în Scoția, dar și al Centenarului, propunându-și să devină un punct de plecare în reflectarea câtorva aspecte esențiale din istoria sângeroasă a Marelui Război.

Realizatoarea Anna Meredith s-a documentat temeinic în Muzeul

Imperial al Războiului, concentrându-se, printre altele, asupra câtorva telegrame trimise de tinerii aflați pe front în urmă cu mai bine de un secol. Viziunea compozitoarei Anna Meredith, cunoscută ca artist interesat de aria muzicii clasice, dar și pop și electronice, se combină creativ cu momente *live*, cu elemente multimedia, de *visuals* fiind responsabili cei de la 59 Productions, care au gestionat creativ și festivitatea din deschiderea Jocurilor Olimpice din 2012 de la Londra. Scenariul atinge teme diverse, care se întretaie, precum „coduri și mașini, cenzură, propagandă și reconciliere”, cum se precizează în textul de prezentare. *Five Telegrams* se va juca deja pe 13 iulie la Albert Royal Hall, Londra, apoi pe 3 august, la Edinburgh, în Festival Square.

O POVESTE DESPRE DRAGOSTE INCESTUOASĂ, CRIMĂ ȘI VINOVĂȚIE

Alte puncte de maximă atractivitate ale programului sunt cele trei producții rezultate din rezidența de care a beneficiat Bouffes du Nord, teatrul parizian al lui Peter Brook. Teatrul acesta semi-părăsit,

ușor degradat, marginal ca plasare, l-a atras pe Brook care căuta, la debutul anilor '70, un mediu potrivit pentru ceea ce urma să devină un centru experimental internațional, laboratorul câtorva dintre cele mai importante producții din vremea aceea.

Acum, Brook însuși a imaginat spectacolul *The Prisonier*, împreună cu Marie-Hélène Estienne și o distribuție multiculturală. Cinci actori din Sri Lanka, India, Rwanda și Marea Britanie joacă în această creație preocupată de tema dreptății, a justiției, a celor care-o decid. Brook a declarat că ideea i-a venit de la un fapt real neobișnuit la care a asistat cu decenii în urmă în Afganistan, înainte de războaie, când un om stătea în fața unei închisori, aceasta fiind pedeapsa pe care trebuia s-o ispășească. Scenariul și spectacolul realizate de regizor în luna martie, când a împlinit 93 de ani, se plasează undeva într-o zonă a miturilor în care sunt inserate și elemente ale prezentului. E o poveste despre dragoste incestuoasă și crimă, vinovăție, ispășire. Spectacolul a avut premiera chiar la Bouffes du Nord, în cadrul acela special ca arhitectură teatrală și ambianță.

Tot parte a acestei rezidențe creative este și *Opera cerșetorilor* și *La maladie du mort* după Marguerite Duras, acesta din urmă realizat de celebra Katie Mitchell. Regizoarea britanică combină teatrul și filmul, jocul *live* al actorilor devenind film în timp real, proiectat pe un ecran unde se vede filmarea în scenă a spectacolului viu și translarea lui în virtualitatea cinematografică. Echipa de creație include artiști din Marea Britanie, Franța, Islanda și Germania, iar nuvela a fost adaptată pentru scenă de Alice Birch.

THE FRINGE, CEA MAI AMPLĂ DEFĂȘURARE DE FORȚE CREATOARE

În 1947, anul primei ediții a Festivalului Internațional de Teatru de la Edinburgh, opt companii care n-au fost invitate de organizatori au decis să participe totuși și ele și uite așa s-a născut Edinburgh Festival Fringe. Pe scurt, în 71 de ediții The Fringe a ajuns să fie cea mai amplă desfășurare de forțe creatoare din toate genurile, spectacole pentru toate gusturile, cu artiști foarte cunoscuți sau anonimi, care propun toate formele artistice

posibile. În 2017, The Edinburgh Festival Fringe a durat 25 de zile și a inventariat 53.232 de reprezentații a 3.398 spectacole, găzduite de 300 de săli. Fringe s-a născut și s-a dezvoltat odată cu secțiunea oficială, iar de organizat s-a organizat în 1958, când a fost înregistrată The Festival Fringe Society.

Actul fondator este redactat în spiritul care a guvernat dintotdeauna Fringe, iar Asociația nu se amestecă niciodată în verificarea sau intervenția de vreun fel în constituirea programului. Fringe este o platformă deschisă tuturor aceluia care doresc să-și prezinte creația ochiului public ori specialiștilor. „To this day that policy remains at the core of our festival and we're proud to include in our programme anyone with a story to tell and a venue willing to host them.”

Edinburgh e un oraș cultural autentic, iar asta mărturisesc cele șase festivaluri internaționale din fiecare vară (din iunie până la finele lui august): Festivalul Internațional de Film, Jazz and Blues Festival, Art Festival, The Royal Military Tattoo, Festival Fringe, International Book Festival. Pe parcursul întregului an, în urbe sunt 11 festivaluri în total. **SDC**

ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

INTERVIU CU REGIZORUL BOGDAN THEODOR OLTEANU

„În România, bărbații au rolul principal chiar și în filmele în care femeia e prima pe afiș”

A lucrat în presă, apoi în campanii electorale, în marketingul sportiv sau publicitate, a fost acționar la o firmă de consultanță în managementul resurselor umane. Apoi a trecut la cinema, a realizat trei scurtmetraje, iar primul lui lungmetraj de ficțiune va fi lansat de Transilvania Film în cinematografe în 22 iunie 2018. *Câteva conversații despre*

o fată foarte înaltă e o poveste despre două tinere din zilele noastre care se cunosc pe internet și încep (în viața reală) o poveste de dragoste. La 12 ani după *Legături bolnăvicioase*, Bogdan Theodor Olteanu face un film și mai provocator decât cel al lui Tudor Giurgiu. Poate că societatea românească e acum mai pregătită.

Câteva conversații despre o fată foarte înaltă e un proiect independent produs de Bogdan Theodor Olteanu prin Venetic și Gabi Suciuc prin Atelier de Film, în coproducție cu Tudor D. Popescu prin Popski. Acesta e debutul în lungmetraj nu doar pentru regizor, ci și pentru actori, directorul de imagine Mihai Marius Apopei, editorul de sunet Mihnea Bogos și scenografa Alexandra Panaite. Rolurile principale sunt interpretate de Silvana Mihai și Florentina Năstase. Pelicula a fost prezentată în competiția Zilele Filmului Românesc de la Festivalul Transilvania (25 mai – 3 iunie).

INTERVIU REALIZAT DE
IULIA BLAGA

Ai lucrat o vreme în presă, ai trecut la campanii electorale, marketing, HR, publicitate. Cât de mare e pasiunea pentru cinema și cum ai ajuns să faci filme?

Am ajuns întâmplător, nu mi-am propus vreodată să regizez. Scriu din adolescență, m-am plimbat prin cenecluri, am publicat niște proze scurte prin fanzine. La film am ajuns când m-a rugat o amică, Cristina Matei, studentă la imagine la UNATC, să-i scriu ceva pentru un examen de an. I-am dat un soi de scenariu, dar nu l-a vrut pentru că, mi-a spus, avea prea mult dialog, trebuia să lucreze cu

actori și ea n-avea chef de asta. Un alt prieten, Adi Bulboacă, a citit textul, i-a plăcut și a zis: „Hai să-l facem!”. Eu nu regizasem vreodată, el nu mai filmase de ani buni, așa că am fost o echipă perfectă. Am strâns ce prieteni am avut, am împrumutat o cameră și așa a ieșit *Duminică dimineață*, filmul de care sunt în continuare cel mai mulțumit dintre cele trei scurte.

Am descoperit că mi se potrivește treaba asta cu făcutul filmelor. Odată ce mi-am asumat răspunderea în fața unei echipe, nu mai am cum da înapoi, trebuie să termin ce am început. La activitățile solitare mă împiedic în perfecționism și/ sau frică.

Crezi că e nevoie de școală pentru a face filme?

Nevoie, nu. Dar cred că e utilă. Eu regret că nu am făcut o școală,

măcar pentru șansa de a face câteva filme. Probabil că sunt utile și întâlnirile pe care le ai în școală. Îmi e greu să răspund, pentru că mă tot gândesc la UNATC. Știu o mulțime de povești despre facultate și cred că e un mediu mai degrabă toxic intelectual, cu care nu aș fi vrut să am de-a face. Sunt și oameni pe care îi respect acolo, dar sunt atât de puțini încât cu greu schimbă imaginea de ansamblu.

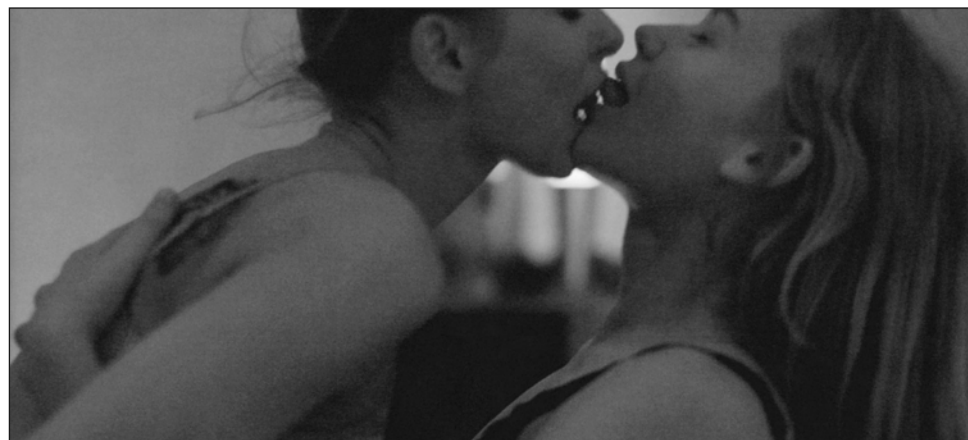
Cum s-a născut *Câteva conversații despre o fată foarte înaltă*?

Nu mai țin minte. Pot să speculez că e un film născut din furie și neputință. De la prieteni nefericiți, împiedicați să își exprime dorințele sau nevoile. De la oameni care au curaj și îndură consecințele și oameni care nu au curaj și suferă pentru asta. E rău oricum. Cumva filmul e mai actual acum decât atunci când m-am apucat să-l scriu. În 2018 discutăm despre homosexualitate ca despre o boală, despre cum ar trebui să avem grijă să nu le acordăm homosexualilor prea multe drepturi. Și discuția are altă anvergură. Nu mai sunt doar trei extremiști pe un blog, ci e un discurs adoptat de cele mai mari partide politice, de parlamentari, de Guvern. Nu mai sunt doar niște proști, sunt proști cu funcții. E descalificant.

UN FILON DE VIOLENȚĂ MUTĂ TRAVERSEAZĂ SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ

Cât de mult a contat dorința de a scutura prejudecățile din societatea românească în alegerea subiectului?

Chiar dacă mi-am propus să las deoparte nervii și a ieșit un film mai degrabă tandru decât activist, știu foarte bine de unde am pornit. Bucureștiul nu e Moscova sau Minsk, există locuri și manifestări sigure pentru comunitatea LGBT.

Dar există un filon de violență mută, care traversează toată societatea românească. Nu e nici cum benign și are efecte oribile asupra celor atinși de el. Oamenii nu suferă pe stradă, dar suferă în familiile lor sau singuri acasă.

Aș adăuga că filmul e despre o situație particulară, într-o și despre o minoritate sexuală. Dar violența despre care vorbeam atinge orice fel de minoritate. Îi urâm, mai mult sau mai puțin discret, cu diferite intensități, pe refugiați (deși nu prea avem), pe romi, pe maghiari, pe musulmani, femeile divorțate. Orice nu e român ca la manual, adică bărbat, posesor de soție și copii, ortodox. Altfel, mă feresc să încarc un film cu o asemenea misiune. Probabil că poate să contribuie la asta, dar mi-ar fi rușine să-mi dau o medalie când știu că sunt oameni din organizații precum Accept sau Mozaic sau Tranform care muncesc zilnic pentru acest scop.

Cred că nu mă înșel, e primul film românesc jucat doar de femei. Am văzut numai doi băieți, din care doar unul avea o replică. A fost intenționată această omisiune?

Sunt trei. Pe lângă Carol Ionescu și Adi Bulboacă mai e și nea Mircea, antrenorul de la sala de box. Nu am exclus programatic bărbaii, nu m-am gândit: „la să fac un film numai cu fete”. Dar chiar există locuri și situații în care bărbaii sunt inutili. Probabil că iese în evidență doar pentru că cinemaul românesc este atât de machist, iar femeile chiar și când sunt protagoniste au de dat socoteală unui bărbat, au de avut grijă

de un bărbat, iubesc un bărbat șamd. Bărbaii au rolul principal chiar și în filmele în care prima pe afiș e o femeie.

Cu siguranță a fost o alegere în alt sens, am încercat să compensez senzația de impostură cu care mă luptam. Sunt bărbat, sunt relativ heterosexual și am scris/filmat o poveste de dragoste între două femei. Chiar dacă m-am documentat mult și am trecut ce scriam printr-o mulțime de filtre în care am încredere, tot mi se părea că nu am ce căuta pe acolo. Așa că am ales să lucrez la scenariu cu două fete, Ana Ivan și Denisa Niță, și am pus laolaltă o echipă a filmului în care să fie cât mai multe fete.

Cât text și câtă improvizație e în filmul tău?

Există text, existau toate dialogurile și aproape toate situațiile – doar câteva au fost inventate la filmare. Dar textul a fost tratat foarte relaxat, pentru că nu mi se părea o miză să se spună exact ce am scris. Ba chiar le-am încurajat pe actrițe să-l modifice cum au chef. Sunt replici în plus sau minus de la o dublă la următoarea. Cred că e mai important cum se așază una în raport cu cealaltă sau cum își ating corpurile decât ce spun pe gură. Silvana deschide frigiderul să ia un iaurt, iar Florentina se întoarce pe scaun și se uită la corpul ei. Sigur că poți scrie și asta, dar îmi place mai mult că s-a întâmplat spontan. Deci e improvizație, dar foarte structurată – nu intra nimeni într-o situație fără să știe ce are de făcut și de spus.

Cel mai aruncat în necunoscut a fost, de fapt, Marius Apopei, directorul de imagine. Ca să reușim să filmăm atât de mult în câteva zile a trebuit să găsim un sistem care să omoare toate pauzele obișnuite ale unei filmări. A fost nevoit să pună lumina astfel încât să acopere mai degrabă un spațiu decât o situație, ca să nu ne

oprim de la o scenă la alta. Și, ca să-i fie viața și mai grea, nu am avut o coregrafie fixată, ba chiar opusul. Le-am încurajat pe actrițe să schimbe pozițiile și mișcările chiar de la o dublă la alta. Pentru mine rezultatul a fost extrem de util, pentru că fiecare bucată filmată are viața ei, nu e doar o repetare/reluare a celei precedente. Pentru el a fost extrem de greu să filmeze de pildă un moment în care Silvana și Florentina stau la dubla 1 pe canapea, la dubla 2 ajung amândouă în picioare și la dubla 3 una se plimbă prin cameră. A fost jumate operatorie, jumate atletism ce-a avut de făcut.

La fel de complicat a fost și pentru editorul Tudor D. Popescu, care a primit un brut despre care a spus: „Super, nimic nu se potrivește cu nimic!”. Dincolo de motivele pragmatice, am avut toți nevoie de libertățile astea ca să fim siguri că facem tot ce putem pentru a ajunge la un soi de trăire autentică a situațiilor din film. Am construit un cadru în care actrițele să aibă de îndeplinit o singură exigență – să construiască o relație. Orice altceva – unde stau, ce spun, când spun – a fost neimportant.

Cum ai găsit banii pentru producție?

Nu am găsit, că nici nu am căutat. Am lucrat cu Gabi Suciu, de la Atelier de Film, am adunat ce a putut fiecare să pună la bătaie. M-am obișnuit cu sistemul ăsta de scris pentru ce resurse ai și filmat cum și cu ce poți, și nici nu mi-a trecut prin gând să aplic la CNC sau să vorbesc cu o casă de producție. Probabil că va trebui să fac și pasul ăsta la un moment dat, pentru că am idei și am scenarii care nu pot fi produse așa și poate să devină frustrant să le tot țin prin caiete. Deocamdată nu e.

Care e publicul-țintă al filmului tău?

Nu știu dacă îmi e accesibil modul ăsta de lucru în care să mă gândesc

în timp ce fac un film la ce public potențial are. Poate sunt doar imatur sau poate e faptul că n-am avut de a face în mod formal cu industria de film. Probabil că, dacă aș fi vorbit vreodată cu un producător despre un film, ar fi trebuit să răspund și la întrebări din astea.

Când mă gândesc la cine o să-l vadă, am în minte un număr limitat de oameni. Câțiva prieteni, oamenii cu care lucrez, câțiva oameni pe care îi știu din ce scriu, alții pe care îi știu doar din filme. Nu știu ce-ar zice Porumboiu sau Tudor Panduru sau Mimi Brănescu. Aș umple maximum jumătate de sală cu oamenii care îmi folosesc drept criteriu. Sigur că poți face filme cum faci deodorant. Ia să punem un ambalaj albastru oțel să fie pentru bărbaii care se cred puternici. Nu mi se pare de nerespectat să îți propui, doar nu cred că aș putea.

Pentru un film independent de debut, să fie luat de un distribuitor cum e Transilvania Film e un lucru important. În câte săli va intra în 22 iunie și care sunt așteptările tale din partea publicului? O să aveți proiecții și la Muzeul Țăranului?

Nu știu în câte săli și nici dacă la MȚR. Sper că și acolo, pentru că numărul de locuri în afara mallurilor în care poți vedea un film e indecent de mic. Sunt norocos că e distribuit de Transilvania Film. E mult mai mult decât speram când l-am terminat. Mă obișnuisem cu ideea că o să fie la fel ca la filmele scurte – văzut la câteva festivaluri și la mine în sufragerie. Mă bucur mult că ajunge să circule, măcar pentru că la el au lucrat oameni foarte talentați. Eram atât de convins că asta o să-i fie soarta încât, atunci când m-a sunat prietena care l-a arătat la Transilvania Film, nici nu m-am bucurat. Mi-a zis: „L-au văzut Chirilov și Giurgiu și au zis că-l vor”, iar eu i-am răspuns: „Mda” și am întrebă-o despre

altceva. A trecut, cred, o oră până m-a prins din urmă ideea și am zis: „A, ce tare, asta înseamnă că ajunge pe bune în cinematografe”.

DISTANȚA DINTRE „MIE CINE ÎMI MAI FACE NEPOȚI?” ȘI „TE JOCI O VREME ȘI ÎȚI TRECE”

Te aștepti ca filmul tău „cu lesbiene” să-i scandalizeze din nou pe fundamentalistii creștini?

Nu cred că e un film atât de provocator precum *Soldații. Poveste din Ferentari* (n.red.: de Ivana Mladenovic). Acolo erau mai multe tabuuri încălcate – era și o reprezentare a homosexualității, dar și una a pauperității. Dar cel mai important e că era cu bărbai, iar exaltații în discuție nu sunt doar homofobi, ci și misogini. Și nu numai ei, toată societatea.

Știu o mulțime de povești despre *coming out*-uri și, de regulă, episoadele sunt mult mai dramatice la băieți decât la fete. E distanța dintre „mie cine îmi mai face nepoți?” și „te joci o vreme și îți trece”. Și, departe de a fi o ușurare, atitudinea asta e o sursă suplimentară de frustrare. E o opțiune identitară care nici măcar nu îți e luată în serios. Revenind, mai important decât ce spun trei băieți confuzi mi se pare răspunsul instituțional – dacă va fi proiectat sau nu la MȚR, de exemplu.

Ce urmează pe termen scurt? Vei face de-acum numai filme?

Pe termen scurt. Repet deja pentru un film pe care aș vrea să îl fac anul ăsta, dar nu știu cât de lung va ieși (sigur nu e scurt). E tot un film în care rolurile cele mai importante sunt feminine, dar aici sunt și doi băieți cu prezențe mai consistente. Apoi în toamnă o să montez încă un spectacol de teatru, acum termin textul de scris pentru el. Mai departe nu știu. Cel mai probabil o să continui să fac filme intime de unul singur. **SDC**

” Filmul e despre o situație particulară, într-o și despre o minoritate sexuală. ”

Lectură publică la București: Anca Vieru, *Spulberatic*

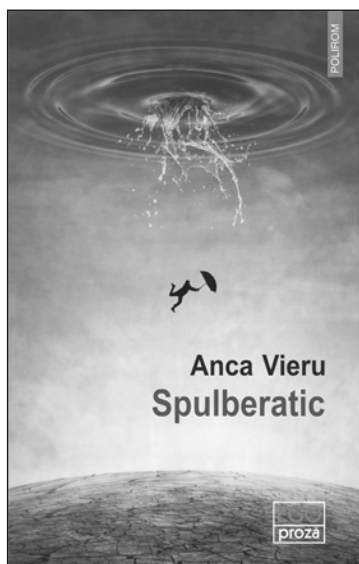
Miercuri, 13 iunie, la ora 19:00, la Librăria Humanitas de la Cișmigiu (Bdul Regina Elisabeta, nr. 38), Anca Vieru va citi fragmente din romanul *Spulberatic*, apărut de curând în colecția Ego. Proză a Editurii Polirom.

Amfitrionul evenimentului va fi Florin Iaru.

Autoarea va susține în perioada 14-22 iunie 2018 un turneu de lecturi publice din noua sa carte în următoarele orașe: Brașov (joi, 14 iunie, ora 18:00, Librăria Humanitas), Sibiu (vineri, 15 iunie, ora 18:00, Librăria Humanitas „Constantin Noica”), Cluj (joi, 21 iunie, ora 18:00, Librăria Humanitas „N. Steinhardt”), Timișoara (vineri, 22 iunie, ora 18:00, Librăria La Două Bufnițe).

În câte feluri poți să uiți un om? Imaginea unei statui dintr-o

reclamă la un muzeu subacvatic aduce în memoria Andei o veche dragoste și un uitat sentiment de vinovăție. Foile unui jurnal găsit întâmplător de două eleve scot la lumină o poveste neterminată în care se împletesc parfumul de epocă și ororile unui trecut aproape uitat. Enigmaticele foi rămân apoi ani de zile într-un sertar, ca să ajungă în final în mâinile unui sculptor care urmează să plece într-o aventură subacvatică. O încrengătură de povești ce îl au în centru pe Tibi Vreme, veșnicul curcitor, amuzant și blazat, care în adolescență avea două dorințe: să ajungă regizor și să plece din țară;

și care la treizeci de ani, cantonat între munca de inginer și o căsnicie menținută din inerție, își omoară timpul scormonind în trecut și imaginând plecări.

O carte despre urmele pe care le lasă iubirea, despre memorie și despre absență.

Anca Vieru este absolventă de politehnică și a unui master în comunicare. După o perioadă de lucru în cercetare, a schimbat ingineria cu științele umaniste. A publicat în volumele colective *Moș Crăciun & co.* (Art, 2013) și *Ficțiuni reale* (Humanitas, 2013), proiect colectiv

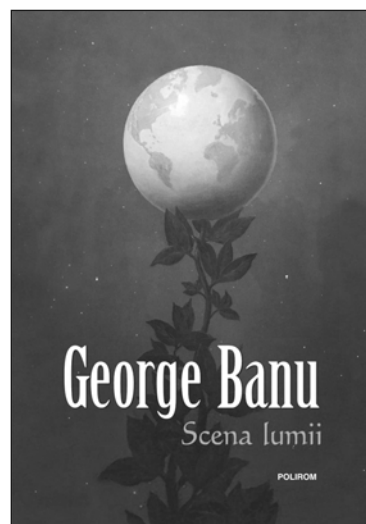
inițiat de Florin Piersic jr. A mai publicat în revista de proză scurtă „Iocan” și în revista „Familia”. În anul 2016 a participat la festivalul de literatură Lofest organizat la București. Volumul *Felii de lămâie* a fost nominalizat în 2016 la premiile revistei „Observator cultural”. **SDC**

George Banu și Matei Vișniec la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, ediția 2018

**DUMINICĂ, 10 IUNIE,
ORA 11:00, LIBRĂRIA
HABITUS SIBIU**

● **George Banu și Sever Voinescu despre volumul *Scena lumii* (Polirom, 2017)**

Scena lumii reunește eseuri despre evenimente artistice care au marcat îndeosebi lumea Parisului și al căror martor atent a fost George Banu, precum și reflecții inspirate de aventuri personale, de întâlniri esențiale, de spectacole radicale. Pe *Scena lumii* descoperim protagoniști și figuranți care, după cum se știe din Antichitate, joacă roluri și-și revelează secretele. De la umbra lui Stalin la incertitudinile lui Obama, desconsiderat prin asemănarea cu Hamlet – o „insultă”! –, descoperim aici societatea spectacolului cu toate contrastele ei. George Banu asociază

elogiul artei afirmat explicit și denunțul teatralității cotidian disimulate, căci pe *Scena lumii* suntem, alternativ, când spectatori, când actori. Locul nimănui nu e constant atribuit și a-l găsi e o misiune. Acesta-i orizontul excursiei propuse de autor. Pornind de la

aceste afinități electiv prezente lunar, timp de cinci ani, în „Dilema veche”, se desenează caledoscopic peisajul unei epoci și identitatea unui autor animat de convingerea că azi, mai mult ca oricând, cultura își are ca rost vindecarea rănilor sufletului.

**LUNI, 11 IUNIE, ORA 13:00,
LIBRĂRIA HABITUS SIBIU**

● **Matei Vișniec, Proza. *Ultimele zile ale Occidentului*, Editura Polirom, 2018**

● **Matei Vișniec, Teatru. *Ioana și focul, Șobolanul rege, Reverii pe eșafod, Cuvintele lui Iov*, Editura Tracus Arte, 2017**

„Oare ce i se întâmplă Occidentului? A intrat el în faza finală a declinului? Moare civilizația occidentală? Va fi

Europa Occidentală islamizată, africanizată, ocupată de milioane de migranți veniți din Africa și din Asia? Asistăm la dispariția omului alb? Se va produce o gigantică operațiune de înlocuire în Europa a populației albe, de tradiție creștină, cu o altă populație, africană și arabo-musulmană, purtătoare de tradiție islamică? Suntem, pe continentul european, martorii unei catastrofe comparabile cu prăbușirea Imperiului Roman? Se produc sub ochii noștri extincția valorilor occidentale, amuțirea vocii morale a Occidentului și ieșirea sa din istorie? A decis oare Occidentul să se sinucidă în prezent, din punct de vedere cultural, după ce în secolul trecut a încercat de două ori să se sinucidă fizic (declanșând Primul și cel de-al Doilea Război Mondial)? Zeci de întrebări de acest gen inundă zilnic presa și rețelele de socializare.

Ca jurnalist, mă confrunt cu ele zilnic la Radio France Internationale, unde lucrez de trei decenii. Ca scriitor însă, mi-am propus să le abordez oarecum altfel, prin prisma unor fabule filozofice și a unor povestiri cu aer dilematic, dar și prin câteva confesiuni.” (Matei Vișniec) **SDC**

Cuba în direct. Durerea (re)venirii

Un helado con frutas, por favor. Nu avem înghețată, dacă vrei încercă după colț. O limonadă, o Cola, un Cuba Libre – îmi oferă lipsit de entuziasm chelnerul de *La Mina, Restaurante, Bar, Cafe – El genuino sabor cubano*. La doi pași e Ambos Mundos, celebrul hotel cu la fel de celebrul client fidel – Ernest Hemingway. Principala industrie a insulei e turismul. Majoritatea localnicilor se ocupă cu îndreptarea turiștilor printre case coloniale către muzeele naționale, de la răsărit și până la apus, căci noaptea e ocupată de un cocktail la Tropicana, iar restul e istorie.

DESIRÉE HALASEH

Am ajuns în Havana cu trei zile în urmă și mai mult de jumătate din timp am petrecut-o în casa lui Abel, capul unei familii de cubanezi din Centro Havana. Fiul său, Abel junior, studiază economia și plănuiește o mare evadare în Germania, lăsând în spate *socialismul sau moartea* impuse de prea multe decenii sub conducerea lui Castro.

Fiecare alee și fiecare colțșor îmi revin în minte, nu mă pot pierde pe nici o străduță, nu a mai apărut nici un *paladar* în plus și prețurile au rămas cam la fel. Căfea o beau tot la Hotel Inglaterra, diminețile înseamnă plimbare de-a lungul Malecónului, pe malul Oceanului Atlantic, iar internetul e tot pe cartela de la Etesca, cea care încă monopolizează serviciile de date din întreaga țară.

CUBA SE TREZEȘTE DIN LUNGUL SOMN COMUNIST

Kikiriki bum, Mandinga, oare ce îmi mai poate oferi o destinație care cu doar trei ani în urmă mă lasă fără grai și fără drept de apel? Cuba se trezește din lungul somn întreținut de regimul comunist, care a început încet-încet să ruginească. Au apărut noutăți în zestre havanezului obișnuit: scutere electrice noi-nouțe, o mulțime de iPhone și încă pe atâtea *fake-uri* chinezești, Nike-uri, blocuri comuniste recente, mai multă opulență și mai puțin *soul connection*. Cel puțin asta simt eu.

Din postura celui pățit, văd cum nou-veniții se diferențiază net și îmi oferă o altă perspectivă asupra turistului care eram în urmă cu trei ani. De când mă știu fug de grupuri organizate și vacanțe planificate de vreo agenție

lipsită de spirit și umor. Nu pot însă să nu observ tentația de a trăi o viață dublă. De a schimba brusc identități și de a plonja în cele mai improbabile posturi, altfel inaccesibile acasă: poți fi vedetă în fiecare seară, cu flori în păr și cu picioarele goale, poți fi cel mai generos om din încăpere, poți flirta, gafa și reîncerca în orice moment ca și cum nimeni nu te privește și ghici ce: CHIAR NIMENI NU TE PRIVEȘTE.

Fiecare e preocupat de utopia sa, de spectacolul în care s-a angajat, durează puțin și costă mult, nu e vreme de respiro. Aici, departe de casă, totul e acceptabil. Ai de jucat pe scena vieții tale. Pentru o clipă îmi trec prin cap toate extravagantele amânate până acum: să mă rad în cap, să plec în jurul lumii cu niște muzicieni unguri, să lucrez pe un vas de croazieră cu plecare din nordul Europei și sosire cine știe unde, cine știe când, să-mi tatuez jumătate de corp sau, mai bine, să dispar pentru perioade nedefinite în spațiu.

PRESTATORII DE SERVICII DIN INDUSTRIA TURISMULUI RESPECTĂ STANDARDE MEDII

Din 2016 și până acum, Havana a devenit unul dintre cele șapte orașe minune ale lumii. Iar dragostea durează trei ani. E pe ducă deci. Mai departe de exuberanța unui mic patrimoniu UNESCO, unde furnicarul turistic nu are liniște

nicicând, plină de itinerarii scurte ce vin la pachet cu arsuri solare și bătăături permanente, Havana e liniștită și își vede de-ale ei, ocazional întreruptă de vreo ceartă încheiată deloc amiabil între tineri ai cartierelor periferice.

Prestatorii de servicii din industria turismului respectă standarde medii, centrele comerciale oferă aceleași mărfuri la cam aceleași prețuri (unde sunt zilele de aur ale bazarurilor din Istanbul?), stațiunile de la plajă au toate șezlonguri și prosoape, iar hiturile românești se cântă în orice bar din Bangkok până în Lima.

Dezamăgirea oferită de o destinație face parte dintr-o ecuație simplă: (așteptări + resurse personale) – (realitatea + așteptările locale) × 2. Ce poți face pentru a reduce dezamăgirile e să elimini așteptările. Este singura variabilă

din ecuație și cea care de obicei doare cel mai tare.

Ți-ar fi plăcut să înoți cu delfinii, dar te-ai ales cu o vizită la acvariul local, ai vrut să urci cel mai înalt munte, în schimb ai urcat vreo două dealuri cu înclinație de 70% și altitudine maximă de 500m, trebuia să înveți tango cu un profesor din Buenos Aires, dar ai mers într-un club de amatori cu fiul patronului locului unde te-ai cazat, visai la o plimbare cu un Chevrolet turcoaz din 1950, dar te-ai urcat într-un Suzuki sedan cu alți cinci pasageri și, desigur, fără nici un geam deschis?

Ai două opțiuni: fie bați din picior și blestemi, fie te bucuri de fiecare moment al zilei fără doar și fără poate. Fii ca păsările care zboară acolo unde e cald pe timp de iarnă. **SDC**

Aslı Erdoğan – Acum nici tăcerea nu-ți mai aparține

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din volumul de eseuri *Acum nici tăcerea nu-ți mai aparține*, de Aslı Erdoğan, traducere din limba franceză și note de Nicolae Constantinescu, care va apărea în curând în colecția „Plural” a Editurii Polirom.

– FRAGMENT –

Chiar era adunător de zdrențe sau, cum a dat de înțeles, polițist în civil? Nu știu. „Mi-a salvat viața”, mi-am zis de câteva ori. Și repet ca să mă conving de asta, ca o ieșire de urgență din noaptea căreia i-aș căuta codul. Din noaptea voi face o istorisire personală, la trecut, și-i voi găsi un loc în mijlocul semnelor de punctuație. Probabil că nu i-am zis nici măcar „mulțumesc”.

— La pământ, soră! La pământ! LA PĂMÂNT! țipă el cât poate de tare, încercând să acopere zgomotul detunăturilor.

Arată către zid.

— Lasă capul jos!

Noaptea zilei de 15 iulie, în fața cazarmii din cartierul Harbiye. Lângă clădirea radioului, de ore întregi se dau lupte cumplite, ambulanțele aduc tot mai mulți răniți, sunt și morți. Lunetiștii desfășurați în jurul cazarmii împiedică pe oricine să traverseze bulevardul. Pe trotuarul de vizavi, vreo două sute de persoane urlă slogane și, la strigătul *Allahu akbar*, încearcă să înainteze; militarii deschid focul și oamenii se lungesc din nou pe pavaj... Nu suntem pe front, dar pe unul dintre

bulevardele cele mai largi și deschise ale orașului n-ai nici un loc unde să te ascunzi; câteva bucăți de sticlă, de aluminiu și de plastic nu te protejează de război.

— E mai sigur în partea noastră! strigase adunătorul de zdrențe puțin mai devreme, înainte ca lunetiștii să fi reperat trei sau cinci persoane refugiate în umbră...

„M-am întors, aici e lovitura de stat. Sunt bine.” Am trimis mesajul, apoi am ieșit cu intenția să arunc o privire prin cartierul Mecidiyeköy. Dacă polițiștii nu ar fi fost amabili și nu mi-ar fi permis să trec de prima intersecție pe care am traversat-o în noaptea asta, n-aș fi insistat, n-aș fi încercat s-o iau pe străduțe. Nu pentru că străzile se cam goliseră, ci pentru că erau de-a dreptul pustii... La primul apel, o mulțime plină de îndrăzneală merge ca un singur om spre piața Taksim, strigând sloganuri pe care rareori le auzi. S-au format cozi în fața automatelor și a brutăriilor, parada e pestriță și sirenele pompierilor sună de zor... Nu se vede nici un soldat, nu seamănă deloc cu 12 Septembrie, dar nici nu te duce cu gândul la calmul de la Gezi. E mai neclar, mai neliniștitor... În mijlocul acelor lumini slabe, al zgomotelor și al tumultului, am impresia că mă aflu într-un teatru al cărui decor a fost schimbat. Ca și cum această noapte ar urma să se înfurie la culme, să se dilate, până când se va transforma într-o imitație a ei înseși, grosolană și stridentă...

Tot mai numeroasă, în rânduri tot mai strânse, mulțimea face o oprire la Osmanbey. Primele detunături, haos, panică... Unii o iau la fugă în direcția greșită, alții pe străduțe... Soldații au deschis focul, vestea se răspândește cu iuțeală. Oamenii schimbă informații la fiecare intersecție. O tânără cu vâl, care duce un drapel, în ciuda privirilor dezaprobatore ale femeilor din jurul ei – probabil nu aveau încredere în mine, femeia în albastru,

taciturna –, începe să-mi povestească:

— Au deschis focul din Scorpion... Cineva care mergea exact în fața mea a fost lovit în frunte. Am văzut un altul lângă mine împușcat în picior.

O umbră de tristețe îi trece pe fața dominată de ochii imenși.

— A MURIT, îmi închipui... Când ești împușcat în frunte mori, nu-i așa?

Indiferent ce se întâmplă, varamul crește; mă las purtată spre sursa împușcăturilor, care se înmulțesc, ca o barcă fără cârmă dusă de vijelie. Zgomotul înfricoșător al puștilor de asalt reverberază de la o clădire la alta. Noaptea seamănă acum cu o pânză zdrențuită, un ciur, o umbră nouă ce pare să clocotească în rânile și găurile ei. Mă alătur mulțimii „fără deosebire de clasă sau de privilegii, toți uniți”, sudată într-un singur bloc ca să înfrunte salvele. Drapele turcești de toate mărimile, pe care unii le poartă înfășurate în jurul corpului ca pe un giulgiu... Simboluri pe care soldații lui Mustafa Kemal le-au abandonat milițiilor lui Recep Tayyip. E rândul lor să strige:

— Patria asta e patria noastră, statul ăsta e statul nostru!

Furia mulțimii crește pe măsură ce plouă cu gloanțe; alerg spre cazarma părăsită de Scorpion...

Acum, ghemuită la baza unui zid, între doi bărbați, probabil doi polițiști, cu capul în jos, între brațe, aștept.

Între salvele de arme automate și furia mulțimii enervate la culme... În mijlocul unui război mai adevărat decât unul real, dar a cărui realitate n-o evocă nici măcar pe cea a unui vis, un război căruia nu-i găsesc nici un echivalent, ca la capătul capătului lumii, în ținuturile ei cele mai sălbatice... Între imposibilitatea de a pleca și cea de a rămâne, m-am încovoiat ca un semn de întrebare care își îndoaie burta. Între pământ și piatră, între întunericul nopții și răutatea oamenilor...

Aslı Erdoğan

 Acum nici tăcerea
nu-ți mai aparține

Plural

POLIROM

După tentativa de lovitură de stat din iulie 2016, scriitoarea turcă Aslı Erdoğan a fost arestată și închisă. Vina sa era că scrisese pentru publicația pro-kurdă „Özgür Gündem” texte în care denunța diverse acțiuni îndreptate împotriva libertății de opinie. A stat patru luni în închisoare, însă, deși a fost eliberată, a devenit ținta persecuțiilor și în cele din urmă a fost constrânsă să părăsească Turcia. Volumul reunește o parte dintre articolele care i-au atras ostilitatea regimului. Sunt cronici politice, reflecții asupra scrisului și a exilului, eseuri despre acțiunile represive ale guvernului turc, despre povara mentalităților și stereotipurilor arhaice în Turcia modernă. **SDC**

(15 iulie, noaptea, Harbiye. O sută de metri mai jos, la radio, luptele durează de ore întregi, ambulanțele aduc tot mai mulți răniți... Lunetiștii desfășurați în jurul cazarmii împiedică pe oricine să traverseze bulevardul. Înținși pe trotuarul de vizavi, vreo două sute de oameni sunt ținutuiți la pământ de o ploaie de gloanțe...)

Ghemuită la baza unui zid, cu capul între brațe, între doi bărbați, probabil doi polițiști în civil, aștept. Între salvele de arme automate și furia mulțimii enervate la culme... În mijlocul unui război mai adevărat decât unul real, dar a cărui realitate n-o evocă nici măcar pe cea a unui

coșmar, un război căruia nu-i găsesc nici un echivalent, ca la capătul capătului lumii, în ținuturile ei cele mai sălbatice... Între imposibilitatea de a pleca și cea de a rămâne, m-am încovoiat ca un semn de întrebare care își îndoaie burta. Între noapte și zori, piatră și pământ, între întunericul nopții și răutatea oamenilor...

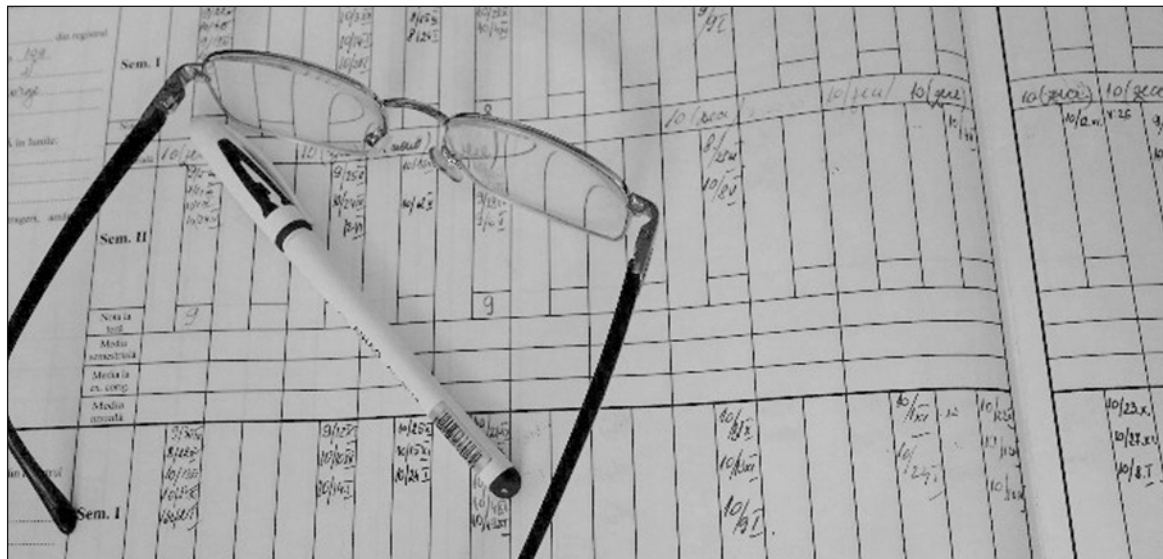
O explozie cumplită zguduie pământul, face să se cutremure orașul ca un panou pe jumătate smuls. La început, oamenii cred că e un bombardament aerian, cineva insistă să se tragă rachete...

— Uite, ăla care trece pe deasupra noastră e un F16! Urmat de un F4! zice adunătorul de zdrențe – polițist, pe tonul unui instructor militar care pregătește un răcan. **SDC**

ABC-ul discriminării

Le știm așa: după sex, culoare, etnie, religie, dizabilitate. Începem să vorbim serios despre discriminarea pe bază de orientare sexuală. În 2018, se vorbește de un nou tip de discriminare, cel alfabetic.

Ceea ce era o glumă în școală devine ceva grav. Cei de la începutul catalogului trebuiau mereu să învețe la lecție. Pentru că numele lor era acolo, sub ochelarii profesorului, mai exista doar un pas până să fie pronunțat. „ALEXANDRESCU.” Alexandrescu știa că a fost ascultată și ora trecută, dar asta nu era în nici un fel un motiv de relaxare. Unii profesori știau că toată clasa se ghidează după ordinea alfabetică, așa încât începeau ascultarea de la V. Ei erau categoria de risc 2. Și, în final, din cauză că pe atunci cataloagele erau cusute la mijloc și se deschideau în mod natural la acele pagini, exista și o categorie de risc 3, cei cu litera M. Eu eram poziționată optim, pe a patra pagină de la început, la litera C, și știam că trebuie să învăț cam o dată pe lună și puteam să ghi-cesc și săptămâna. Mă credeam norocoasă. Am aflat recent că eram de fapt discriminată alfabetic.

Ordinea alfabetică ne este așa de firească, încât puțini se gândesc de două ori dacă este și corectă. Este ordinea folosită atunci când „nu vrem să supărăm pe nimeni”. Un articol publicat recent de London School of Economics arată că, atunci când o serie de autori sunt enumerați în ordine alfabetică, în loc de ordinea contribuției la o lucrare comună, acei autori de la finalul alfabetului vor fi citați sau citați mai rar. S-au pus și cifre pe această probabilitate:

pe un site pe care se publică articole științifice din domeniul economic, un autor a cărui nume începe cu litera A avea o șansă de 60% mai mare să îi fie descărcat articolul decât un autor al cărui nume începe cu litera Z. În concursurile pentru o catedră permanentă în universitățile occidentale sunt favorizați cu o proporție de 26% profesorii al căror nume începe cu litera A față de cei de la sfârșitul alfabetului. Un studiu din 2005 arăta chiar că norocoșii

cu nume de la începutul alfabetului au șanse mult mai mari să câștige Premiul Nobel. Elevii de la finalul catalogului ajung să fie obișnuiți să fie pe ultimele poziții pe tot felul de liste, iar asta poate să îi urmărească până în viața adultă, când câștigă cu aproximativ cu 16 procente sub media salarială.

Pentru alegerile din Vancouver din noiembrie 2018 au fost dezbateri aprinse privind ordinea candidaților pe buletinele de vot. Vancouver are doar zece consilieri

MĂDĂLINA COCEA

DE VEGHE-ŢI LANUL DE CULTURĂ

locali, dar șase dintre ei au nume cu A, B, C și D. La propunerea uneia dintre consilierii care își încheie mandatul în acest an, listele nu vor mai fi în ordine alfabetică, ci în ordine aleatorie. Fenomenul discriminării alfabetice în buletinele de vot fusese studiat și anterior, în cazul alegerilor parlamentare britanice. Conform unui articol publicat de BBC, din 1973 până în 2011, 161 de candidați au câștigat un loc în parlament doar pentru că numele lor a apărut în fruntea listelor de candidați, majoritatea votanților neștiind nimic altceva despre ei.

Din fericire, pentru orice simte într-adevăr povara discriminării alfabetice, soluția e mai simplă și mai ieftină decât în cazul tuturor celorlalte tipuri de discriminare. Schimbarea numelui. Și când se vor inventa și la noi nume de familie care încep cu doi de A, s-ar putea să fie interesată. **SDC**

Afterhills, dincolo de orgolii și discuții provinciale

În ciuda unui debut problematic, în urmă cu un an, cauzat și de vremea total nefavorabilă (două furtuni de amploare în aceeași zi), Afterhills-ul ieșean a reușit anul acesta să devină la nivel național un reper de luat în seamă în calendarul general de evenimente. Ceea ce nu este deloc puțin lucru, având în vedere deja clasicul și stabilul Untold și mai recentul Neversea.

GEORGE ONOFREI

DOI-ZECE, PROBĂ!

concerte zilnice din bani publici concomitent în 5-6 locuri din capitală fără să întrebe locatarii dacă le place *house* sau *Vama*), a mofturoșilor locali de profesie, dar și a tuturor ieșenilor pentru care, în general, soarele răsare și apune în fiecare zi strict pentru plăcerea lor.

În urmă cu un an, o seamă de ieșeni au dat o lecție de solidaritate destul de rară: au asigurat sprijinul (prin participare fizică și mesaje de susținere) pentru ca un mare festival de muzică să prindă

și a doua ediție. Lucru care a avut un impact puternic asupra echipei de organizare, mult mai ambiționată pentru Afterhills 2018 și care, după toate aparențele, a stabilit un etalon în privința a ceea ce poate fi viitorul festivalului. Unul, să sperăm, prosper. De aici încolo, riscul financiar asumat de investitori poate fi transformat într-o sursă de prosperitate pentru industria de servicii din Iași (și nu numai). Cu un plus de atenție în zona de marketing/vânzare și de promovare, Afterhills poate ajunge departe deși, din punct de vedere geografic, pentru români Iașul nu este o destinație tocmai ușor de atins. De aici și nevoia de eforturi suplimentare pentru a convinge cât mai mulți oameni din afara orașului – deopotrivă concetățeni și europeni – să vină aici.

Majoritatea marilor orașe din România au ajuns de ani buni să

dobândească o identitate și prin intermediul evenimentelor pe care le găzduiesc. Deja Clujul, cu TIFF sau Untold, Sibiuul, cu Festivalul de Teatru și restul salbei de evenimente anuale, Timișoara, care va fi Capitală Europeană a Culturii, litoralul cu Neversea, toate au intrat pe harta amatorilor de evenimente. A-ți face loc la această masă nu este deloc ușor în condițiile în care alții au deja tradiție în acest sens. Or, din păcate, până la Afterhills, Iașul eșuase în mod constant să ocupe vreun scaun la festin (exemplu de rateu fără drept de apel: FIE). Reușite au existat, un exemplu fiind FILIT, renăscut în 2017 din cenușa în care l-au aruncat politicienii locali. Dar, indiferent de amploarea sa, rămâne un festival-bijuterie de nișă, așa cum a și fost gândit. Afterhills se diferențiază prin a fi un eveniment de masă și, datorită acestui lucru, cu un

potențial suficient de mare pentru ca în timp să genereze vânzări mari de servicii și bunuri pentru a avea un impact cuantificabil din punct de vedere economic.

În mod evident, nu doar un festival de masă va scoate Iașul din izolarea în care a fost aruncat. Pentru asta e nevoie de autostrăzi, dezvoltarea aeroportului internațional, conducători locali cu ceva minte și o guvernare care să nu fi fost luată pe persoană fizică de un condamnat penal. Și mai are nevoie de o comunitate ceva mai unită, care să îi înjure mai puțin pe cei care pun mâna și construiesc ceva.

O ultimă observație (aproape de „cârcotașii” Afterhills-ului): la nivel individual, pentru satisfacerea tuturor preferințelor muzicale, există Spotify și costă doar 5 euro pe lună sau gratis dacă suporti și niște reclame din când în când. **SDC**

Fostul președinte SUA s-a reconvertit în autor de thriller „prezidențial”

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

Bill Clinton a găsit o nouă modalitate de a atrage atenția publicului: a scris un thriller împreună cu cel mai bine vândut autor american, James Patterson, în fapt capul unei adevărate uzine de produs ficțiune.

În romanul *The President is Missing* (Președintele a dispărut), proaspăt lansat în Occident, un conducător fictiv al Casei Albe, Jonathan Lincoln Duncan, încearcă să oprească un grup terorist să dezlănțuie un atac cibernetic ce ar putea devasta întreaga lume. Dar, pentru a reuși, președintele trebuie să acționeze sub acoperire, să se strecoare afară din Casa Albă și să rezolve situația prin forțe proprii.

„Iubesc thrillerurile”, mărturisește Clinton. „Am citit o mulțime. Acum termin trilogia *Red Sparrow* de Jason Matthews (pe care s-a bazat filmul recent, cu Jennifer Lawrence în rolul principal – n.r.).

De asemenea, sunt un mare fan al cărților lui James Patterson.”

Clinton, care devine primul președinte SUA care a scris un astfel de roman, afirmă că întotdeauna a visat să scrie un thriller.

Deși este clar că romanul, în sine, a fost redactat de Patterson (sau de oamenii lui), „The New York Times” susține că implicarea lui Clinton a fost uriașă, oferind, probabil, pe lângă subiect, consultația și amănunțele necesare privind funcționarea Casei Albe și a președinției americane. „Am încercat să prezentăm lucrurile cât mai realist posibil”, ne asigură fostul șef de stat. Autorii au încercat să prezinte „ce înseamnă să fii președinte în circumstanțe extreme”, spune Clinton într-un interviu pentru BBC News.

De asemenea, Clinton admite că a urmărit atent seriale TV despre președinția americană și viața politică din Washington, precum *House of Cards* sau *Scandal*. „Primul sezon din *House of Cards* mi s-a părut foarte, foarte bun. Iar o mulțime dintre cei implicați în *Scandal* îmi sunt prieteni sau suporteri. Dar, urmărind aceste seriale, mi-am dat seama că o mulțime de spectatori vor crede că ceea ce văd pe ecrane reprezintă normalitatea politică, că cei de la Casa Albă se omoară între ei. Poate vor crede chiar că președintele omoară oameni. Pe urmă, acești spectatori vor deveni imuni la faptul că cei ce lucrează în politica americană de vârf sunt, de fapt, oameni normali”, spune fostul președinte.

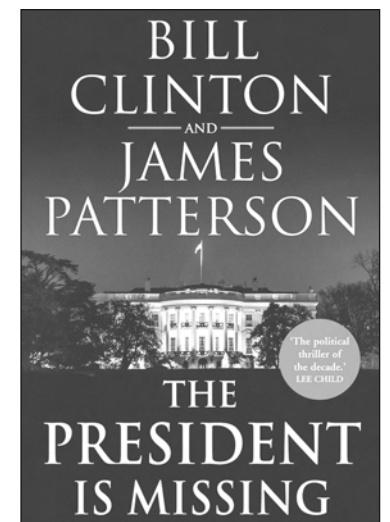
Subiectul romanului, terorismul cibernetic, este lucrul care îl îngrijorează cel mai mult pe fostul președinte american. Clinton crede că o astfel de amenințare încă nu este tratată cu toată seriozitatea. „Ne-ar putea distruge mai repede un atac nuclear? Da. Dar ne ocupăm cum trebuie de asta”, spune Clinton. „Însă o amenințare cibernetică ar putea ucide mai mulți oameni într-un timp mult mai scurt, oprind pur și simplu serviciile esențiale. Gândiți-vă ce ar însemna dacă toate documentele voastre ar fi șterse. Dosarele medicale, orice cont bancar, sistemele electrice, toate acestea pot fi distruse. Să pretindem că așa ceva nu este o problemă, că este «doar

parte a unei strategii electorale» este o mare greșală.”

De exemplu, legat de spinoasa ipoteză a implicării rusești în alegerile din SUA, Clinton susține că democrația poate fi apărată de atacuri cibernetice prin întoarcerea, pur și simplu, la hârtie și cerneală. „Până rezolvăm situația, fiecare stat american ar trebui să revină la votul cu ștampilă pe buletin de vot”, spune el. „La convenția anuală a hackerilor de la Las Vegas, guvernatorul statului Virginia și-a trimis mașina de vot, care a fost «spartă» în șase minute de către un expert. De aceea, guvernatorul a trecut iar la buletinele tradiționale de vot și nimeni nu s-a plâns în campanie, iar voturile au fost numărate la fel de repede. Așa ar trebui să facem peste tot.”

Între timp, *The President is Missing* trebuie să arate că va deveni un bestseller (și probabil va fi). Însă, chiar dinainte de a fi lansat în librăriile americane, drepturile de adaptare a cărții au fost achiziționate de postul Showtime, care vrea să îl transforme într-un serial TV cu premiera anul viitor. Pentru rolul principal, Bill Clinton l-ar vedea pe George Clooney, amintind de rolul acestuia din filmul *The Peacemaker*. „De fapt, îl prefer pe Clooney fiindcă arăta foarte bine la nunta Prințului Harry”, glumește Clinton.

De asemenea, succesul acestei cărți îl va convinge pe fostul președinte dacă va mai scrie sau nu alt thriller. Înainte de *The President is Missing*, Bill Clinton a mai scris patru cărți, printre care și volumul de memorii *My Life*, care a fost, evident, un bestseller. **SDC**

Sânge de înger

Nu mai ascultasem de mult BlutEngel, până deunăzi când, întâmplător, mi-a picat la display concertul din 2016, publicat sub titlul *Live Im Wasserschloss Klaffenbach* (2018, Out of Line Records). Inutil să explic în ce fel ajung la noi diferite albume sau concerte video, înainte chiar să fie lansate oficial prin magazine; știu că știți și dumneavoastră cum, informa(tiza)ți cititori! Bucuria produsă de incomoda vizionare în scaunul de birou, fie el cu spetează ergonomică, nu-i mai mică decât aceea confortabilă, în mansarda smulsă cu greu spațiului domestic și eliberată de resturi gospodărești, tolănit în fotoliul strategic amenajat cu fața către boxele *vintage* și spatele spre ușa prevăzută cu avertismentul imprimat pe-un carton, în culori țipătoare: „Dacă vezi că e închisă, te rog nu insista!”. (Acum, e o chestiune neclară dacă un amator de scule vechi, „adevărata”, ascultă BlutEngel, dar cine poate ști ce preferințe are omul când se simte bine...)

A fost o vreme când muzica de felul celei puse pe CD-uri de grupul german mă cucerise complet, cu trepidantul ritm simplu și volutele armonice epurate de stresul complicațiilor pretențioase. Nefiind înțelegător de germană (vorbitor nici nu mai zic), nu-mi strofocam creierul cu descifrarea „versurilor”. Credeam, de altfel, că nu contează, dat fiind că genul de pop electronic, subsumat stilului dansant în cluburi, cu asperități industriale și gingășii gothice, se debarasează lejer de mesajele potențial filosofice. Tot ce contează la acest fel de spectacol, este să... *feel the power*.

După ce am transcris bine-cunoscutul slogan al muzicii rave-dance-club, am rămas cu degetele amorfe și urechile prinse în albumul *Angel Dust*, din 2002, al nemților care îmi freacă de vreo săptămână inspirația, fără să producă un text consistent. Uite, bunăoară, piesa *Keine Ewigkeit*. Ritmul te scapă de la eșafod, orchestrația e simpatică, efectele *synth* nu-s nemaipomenite, dar plăcute auzului, vocile feminine șerpuesc, dinamizate de vibrația vampirului îndrăgostit Chris Pohl, compozitorul, versificatorul, clăparul, vocalul, într-un cuvânt creierul firmei BlutEngel. O oră și vreo douăzeci de minute de antren mediativ,

DUMITRU UNGUREANU

ROCKIN' BY MYSELF

calm ca o călătorie cu mașina pe autostrăzile Germaniei, celebre pentru netezimea și siguranța lor. Cine n-ar vrea asemenea comoditate? Nu rockerii pur-sânge, asta-i sigur. Muzica făcută de BlutEngel e numită și *darkwave*. Vă place excursia sonoră pe valuri întunecate? Mie da, însă nu mereu. Principiul plăcerii funcționează și aici, poate mai mult ca în alte activități oarecum psihanalizabile.

BlutEngel pare afacerea personală a lui Chris Pohl. Un tip înalt, cu timbru vocal plăcut, îmbrăcat elegant, machiat în stilul filmelor cu vampiri și diverse fantasmă. Poartă unghii lungi, ascuțite, utilizează din când în când

lentile de contact gen horror, se înconjoară de femei cu alură fatală și se folosește de ele pentru dansuri lasciv-macabre, atent regizate. Pe scenă se mișcă foarte puțin, cu distincție de prinț feudal, atașat de publicul pe care nu-l incită la țopăială, nici nu-l periază ipocrit. De altfel, cele câteva sute de spectatori din curtea castelului de apă al orașului sus-pomenit par să fie cunoștințe vechi, prieteni aproape. Locația în sine e una care instituie o atmosferă ușor teatrală, propice catharsisului. Concertul, în asemenea condiții, capătă valențele unei petreceri de familie – rog a se observa mișcarea tipilor preocupați de alte activități decât cele desfășurate pe scenă...

Alături de Pohl se află, din 2005, Ulrike Goldmann, ale cărei calități interpretative n-au nevoie de artificii să fie puse în evidență. Conrad Oleak, clape; Tom Stoeber, chitară; Christian Schellhorn, tobe; și dansatoarele Nadine Gruhn, Nikola Heinrich, Sabine Pflug, coordonate de experimentata Viki Scarlet, asigură celelalte secțiuni ale reprezentației. Statutul de angajați temporar nu le scade calitatea interpretării. Presupun că asta ține de natura meseriei, nu de inspirație. **SDC**

O armată de vedete pentru viitorul Tarrantino

Pentru viitorul lui film, *Once Upon a Time in Hollywood*, Quentin Tarrantino a sfârșit prin a aduna o distribuție cu multe nume mari ale cinematografului americane.

Filmul, care va prezenta crimele comise de secta lui Charles Manson în 1969 (când a fost asasinată actrița Sharon Tate, soția lui Roman Polanski), îi avea de la început în distribuție pe Leonardo DiCaprio, Brad Pitt, Margot Robbie, Burt Reynolds, Timothy Olyphant, Michael Madsen și pe Tim Roth. Lor, în această săptămână, li s-au adăugat Damian Lewis, Luke Perry, Emile Hirsch și Dakota Fanning.

Damian Lewis, vedeta din serialele *Homeland* și *Billions*, va juca rolul lui Steve McQueen, Dakota Fanning va interpreta pe una dintre discipolele lui Charles Manson, Lynette „Squeaky” Fromme, Hirsch (*Speed Racer*) va fi faimosul stilist Jay Sebring, care a fost asasinat

alături de Tate. Luke Perry (*Beverly Hills 90125*) interpretează un personaj inventat de Tarantino.

Tot fictivi sunt și eroii principali ai filmului. DiCaprio va juca rolul unui Rick Dalton, un actor fără succes, iar Brad Pitt pe cel al dublurii sale. Dalton este, în film, vecin cu Sharon Tate, jucată de Margot Robbie.

De asemenea, regizorul l-a rugat pe Ennio Morricone să scrie coloana sonoră a filmului.

Tarrantino lucrează de cinci ani la acest proiect, descris drept un film „în stilul *Pulp Fiction*”, adică o poveste ce conține mai multe povești interconectate. „Abia aștept să spun această poveste a unui Los Angeles și Hollywood care nu mai există”, anunță Tarrantino.

Once Upon a Time in Hollywood va avea premiera pe 9 august 2019, la aniversarea a jumătate de secol de la asasinările care aveau să încheie, simbolic, era hippie. **SDC**

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel.: 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Radu Cucuteanu

DTP: Adina Arnăutu

Rubrici permanente: Bobi (Fără zahăr), Mădălina Cocea, Dragoș Cojocaru, Andrei Crăciun, Florin Ghețau, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, George Onofrei

Carte: Doris Mironescu, Eli Bădică, Florin Irimia, Marius Miheț, Cristian Teodorescu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alina Purcaru, Cătălin Constantinescu

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Cătălin Hopulele

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni; 91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni. Prețurile includ și tarifele poștale.

„Suplimentul de cultură” este tipărit cu sprijinul Adevărul Holding

Charleston – film pentru prieteni

Andrei Crețulescu a început cu critica de film, dar s-a apropiat tot mai mult de creație, mai întâi lucrând pentru HBO România în departamentul de producție, apoi începând să regizeze scurtmetraje.

IULIA BLAGA

FILM

A văzut mult cinema, e pasionat și dornic să fie cât mai repede asimilat în familia marilor cineaști (cărora în interviuri le și spune pe numele mic – Jim, Aki etc.). Aceste lucruri sunt vizibile în scurtmetrajele sale, care par mai mult niște colaje profesioniste de citate (unele parodice) decât niște povești originale și independente. Probabil timorat, proaspătul regizor se străduiește să fie la înălțimea gusturilor sale și să construiască de la bun început scene antologice pentru istoria cinemaului.

Avantajul lui e că a știut să se înconjoare de profesioniști consacrați (DoP-ul Andrei Butică, monteurul Cătălin Cristuțiu, scenografa Mălina Ionescu sau actrii Șerban Pavlu, Dorian Boguță, Ana Ularu, Rodica Lazăr, Andi

Vasluianu), pe care i-a cooptat de la un film la altul, astfel încât scurtmetrajele și lungmetrajul care a urmat sunt un fel de filme de familie, făcute cu entuziasm și bună dispoziție. Dintre scurtmetrajele lui cel mai mult mi-a plăcut *Ramona*, distins în 2015 cu Premiul Canal+ în secțiunea Semaine de la Critique a Festivalului de la Cannes. Mi s-a părut filmul în care în sfârșit nu mai părea să se teamă așa mult de ce va zice lumea.

Cred că filmele lui Crețulescu se adresează unui public de cinefili puțin snob sau unui gen de spectator care nu e neapărat cinefil, deși el așa se consideră. Realizat în mai mulți ani pentru că a strâns greu finanțare (așa cum se întâmplă cu un film de debut), *Charleston* e realizat ca o coproducție româno-franceză și a avut premiera mondială în prima competiție a Festivalului de la Locarno. Ca și în scurtmetrajele sale, Crețulescu e foarte atent cu toate detaliile tehnice care alcătuiesc un cadru, dar, din nou, pare să se concentreze mai mult punctual decât per ansamblu. Acestei povești a unui insolit doliu executat în *pas-de-deux* de un soț văduv și

de amantul defunctei soții are scene reușite, dar îi lipsesc ritmul și emoția. Narativ, filmul nu se prea susține. Nu se întâmplă foarte multe, iar evoluția personajelor nu are loc treptat, astfel încât transformarea de la final să pară autentică și fie întâmpinată de spectator cu emoție. Există replici inutile, după cum există și scene care nu ajută nici poveștii, nici personajelor.

Autorul a explicat în interviuri că filmul a plecat de la frica de a-i pierde pe cei dragi, dar și de la persoana căreia nu întâmplător i-a dedicat filmul – mama sa, care și-a părăsit la un moment dat familia pentru un alt bărbat, dar a revenit când și-a dat seama că-și iubește prea mult soțul. Există un soi de nostalgie vizibilă în film, deși poate n-are legătură directă cu povestea. De pildă, în scena în care amantul îi povestește soțului cum i-a cunoscut

soția (un cadru lung), lumina care intră prin perdea creează împreună cu vocea lui Radu Iacoban un soi de intimitate, de familiaritate – e prima scenă umană din film, în care autorul nu face pe șmecherul. Sau scena dansului, un intermezzo interesant între cele două părți ale filmului care sugerează că poate exista un fel de comuniune între cei doi bărbați.

Sunt însă și scene nesigure, între dramă și comedie neagră, care ratează șansa unei emoții reale – cum e scena de la masă dintre cei doi bărbați și părinții defunctei (excelent jucați de Victor Rebengiuc și Ana Ciontea). E o scenă grea pentru că se dialoghează doi cu doi și pe registre diferite, care când se reflectă în oglindă, când se contrazic. Nu știi dacă să râzi sau să plângi, dar aș fi preferat un indiciu că putem râde cu lacrimi, un semn că în spatele

rigidității mamei și senilității mai mult sau mai puțin jucate a tatălui există o durere uriașă. De fapt, durerea asta uriașă nu se simte nici în restul filmului, oricât de mult ar fuma și ar bea Șerban Pavlu. Ea e mereu camuflată sub un soi de calofilie, de dorință de a face artă mișto. E, probabil, un mod de a acoperi o rană încă deschisă. Mă gândesc că și prin cele două personaje principale, de tipologii atât de diferite și atât de îngroșate – personajul lui Iacoban e mult prea moale ca să fie amantul ideal, în vreme ce Pavlu e mult prea dur, sunt de fapt două tipuri de masculinitate pe care Crețulescu le negociază.

Ca să închei, *Charleston* mi se pare un film inegal, nici pe departe hitul verii, așa cum e marketat. Talentul lui Crețulescu se întrevește, dar el trebuie mai întâi să uite toate filmele pe care le-a văzut. **SDC**

Am o mâță

Probabil ți-neți minte când, în copilărie, dacă făceai o pozna, mama sau doamna învățătoare ți se adresau după prenumele întreg, oficial, cel înscris în certificatul de naștere.

Dacă erai Nicu și, din neatenție, spârgeai o cană, nu te pupa tac-tu și îți spunea „bravo, Nicușor!”. Dimpotrivă, te privea dojenitor și

ți-o dădea pe aia cu „păi bine, măi, Nicolae, așa se face?”.

Mergând pe același fir logic, în capul meu pisica obraznică se numește mâță. Adică am trei pisici, dar una din ele este jupită direct de pe Satana, este precum combinația dintre bicarbonatul de amoniu și oțet. Este mâță. La început eram ferm convins că așa se joacă ea, despicând în panglici subțiri toate perdelele. Acum cred că e deja mai mult decât o joacă, e o datorie. Acestei lighioane i se pare că scopul ei pe pământ este să facă panglici fine de Pașcani. Uneori o bănuiesc chiar că suferă

de tulburare din aia obsesiv-compulsivă, care te face să te întrebi, la miez de noapte, dacă nu cumva bucata de perdele din partea stângă mai mergea încă o dată despicată și nu ai observat la timp, motiv pentru care trebuie să acționezi fără preget. Din păcate, medicii veterinari de la noi sunt zero barat când vine vorba de psihiatrie. Unul singur mi-a sugerat să încerc să-i schimb obiectul pe care este chitită mâța. Ha? Adică să pun perdele mai scumpe sau cum? Cică nu. Să îi abat atenția de la perdele, atrăgând-o spre altceva, mai puțin dăunător. De exemplu, există aplicații pe telefon în care apar niște peștișori, pe care borântania îi poate vâna cu lăbuța, iar asta o va ține ocupată.

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

Evident, așa am zis și eu, că e o prostie. Unde s-a mai văzut mâță care să se joace pe telefon toată ziua? Dar ce, e elev de clasa a doișpea? Plus că sunt multe studii făcute și toate arată faptul că celularul nu te calmează, ba dimpotrivă. Cu cât stai mai mult cu ochii

în ecran, cu atât devii mai irascibil. Dar aplicația era gratuită, așa că, oricât de stupidă îmi părea ideea, chiar nu aveam ce pierde. Pierdeam maximum trei minute, atât îmi lua să o instalez și să o șterg.

Play the game. Un fundal sonor copilăresc, vesel și repetitiv. O imitație naivă de apă, pe fundul căreia se lăfăiau niște scoici. Apoi un pește și încă unul. Din când în când trecea, în viteză mare, peștele bonus, care valorează triplu. Dacă nu ești pe fază, îl ratezi. Mâța se bălângăne de noua perdele, îngrozitor de fericită. Probabil că până diseară o va franjura în fâșii de câte un centimetru lățime. Eu sper ca până atunci să ajung măcar la nivelul cincisprezece. **SDC**